

Personeelstekorten primair onderwijs

Peildatum 1 oktober 2021

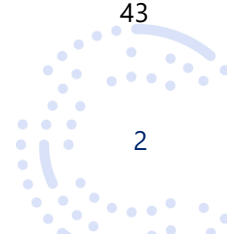

Datum december 2021
Auteurs dr. Hendri Adriaens
dr. Maartje Elshout
Suzan Elshout MSc
dr. Evi de Cock
Versie 1.1

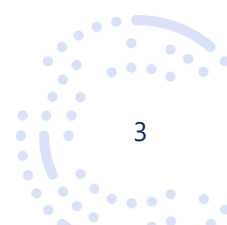
Inhoudsopgave

Managementsamenvatting	4
1 Inleiding	7
2 Methode van dataverzameling	8
2.1 Methode algemeen	8
2.2 Verschillen G5-meting en landelijke meting exclusief G5	8
2.2.1 Niveau van bevraging	9
2.2.2 Benaderingswijze	9
2.2.3 Responsbevorderende maatregelen	9
2.2.4 Controles door besturen	10
2.2.5 Correcties van e-mailadressen	10
2.3 Veldwerk	10
2.3.1 Mailings en veldwerkperiode	10
2.3.2 Helpdesk	11
2.3.3 Nabellen non-respons	11
3 Nederland exclusief de 5 grote gemeenten	13
3.1 Respons	13
3.2 Tekorten aan leraren	15
3.2.1 De mate waarin scholen met een verschillend tekort te maken hebben	15
3.2.2 De manier waarop tekorten worden ingevuld	16
3.2.3 Tekorten aan regulier personeel versus tekorten vervanging	16
3.2.4 Regionale verdeling van de tekorten	17
3.2.5 Tekorten naar schooltype	18
3.2.6 Tekorten naar schoolweging	19
3.2.7 Invloed Nationaal Programma Onderwijs op de tekorten	20
3.3 Tekorten aan schoolleiding	20
3.4 Samenhang van de tekorten met achtergrondvariabelen	22
4 De 5 grote gemeenten	26
4.1 Respons	26
4.2 Tekorten aan leraren	28
4.2.1 De grote gemeenten vergeleken	28
4.2.2 De mate waarin scholen met een verschillend tekort te maken hebben	28
4.2.3 De manier waarop tekorten worden ingevuld	29
4.2.4 Tekorten aan regulier personeel versus tekorten vervanging	32
4.2.5 Tekorten naar stadsdeel	32
4.2.6 Tekorten naar schooltype	34
4.2.7 Tekorten naar schoolweging	35
4.2.8 Invloed Nationaal Programma Onderwijs op de tekorten	36
4.2.9 Tekorten aan leraren over de tijd	37
4.3 Tekorten aan schoolleiding	38
4.4 Samenhang van de tekorten met achtergrondvariabelen	41
5 Landelijke tekorten	43
5.1 Leraren	43

5.2	Schoolleiding	45
	Bibliografie	46
A	Inhoud van de uitvraag	47
B	Wijzigingen ten opzichte van voorgaande metingen	49
B.1	Controles door besturen	49
B.2	Uitbreiding uitvraag	49
B.3	Kwaliteitscontroles op de data	49
C	Reacties bevraging op schoolniveau	51
D	Arbeidsmarktregioindeling	52

Managementsamenvatting

Niemand betwijfelt dat het primair onderwijs met een tekort aan leraren en schoolleiding kampt. Toch was het tot voor kort onbekend hoe groot dit tekort precies is. Gelukkig is daar recent verandering in gekomen. In de G5 (Almere, Amsterdam, 's-Gravenhage, Rotterdam en Utrecht) wordt het lerarentekort in het primair onderwijs sinds oktober 2020 halfjaarlijks centraal gemeten en in 2021 voor het eerst ook in de rest van het land. Daarbij wordt niet alleen gekeken naar openstaande vacatures, maar ook naar verborgen tekorten. Verborgen tekorten betreffen een ongewenste situatie, zoals bijvoorbeeld de inzet van onbevoegde leraren, samenvoegen van klassen, et cetera.

Dit rapport beschrijft de vierde meting die binnen de G5 is uitgevoerd en de eerste meting buiten de G5. Beide metingen zijn verricht met behulp van online vragenlijsten waarin scholen naar het tekort aan leraren en schoolleiding wordt gevraagd. De respons is binnen de G5 met ongeveer 90% zeer hoog. Dit wordt waarschijnlijk veroorzaakt door het bestaan van convenanten in de G5 waarin deelname aan monitoring van tekorten is vastgelegd. Het wordt mogelijk versterkt doordat de eerste meting op initiatief van de G5 is gehouden en de scholen daarom bekend zijn met de uitvraag, en mogelijk door meer urgentiebesef omdat de tekorten in de G5 al langer spelen. Buiten de G5 bestaan geen convenanten, maar is de respons, mede dankzij de inzet van de PO-raad en de AVS om scholen te bewegen tot deelname, met 55% zeker boven verwachting hoog.

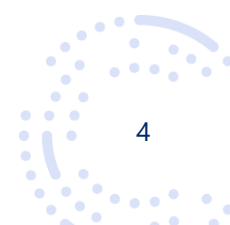
De resultaten van beide metingen geven mede door deze hoge respons een goed beeld van de situatie rondom de lerarentekorten in Nederland. Het resultaat van de meting is dat het totale landelijk gemiddelde tekort voor leraren 9,1% van de werkgelegenheid voor leraren bedraagt, zie Tabel 1.¹ Dit vertaalt zich naar een tekort van ongeveer 9.100 fte. Het gaat daarbij zowel om het totaal van openstaande vacatures en verborgen tekorten. De tekorten aan leraren op reguliere posities zijn zowel binnen als buiten de G5 groter dan de vervangingstekorten.

Tabel 1: Schatting van het tekortpercentage (open plus verborgen) aan leraren landelijk, binnen en buiten de G5, onderscheiden naar schooltype en reguliere en vervangingstekorten

schooltype	regulier			vervanging			totaal		
	buiten	binnen	landelijk	buiten	binnen	landelijk	buiten	binnen	landelijk
basisonderwijs	4,5%	10,0%	5,5%	3,0%	3,9%	3,1%	7,5%	14,0%	8,6%
speciaal basisonderwijs	6,9%	12,3%	8,9%	4,5%	4,3%	4,4%	11,4%	16,6%	13,3%
(voort.) spec. onderwijs	7,1%	11,8%	7,8%	2,8%	4,6%	3,4%	9,9%	16,4%	11,2%
totaal	5,0%	10,3%	5,9%	3,0%	4,0%	3,2%	8,0%	14,3%	9,1%

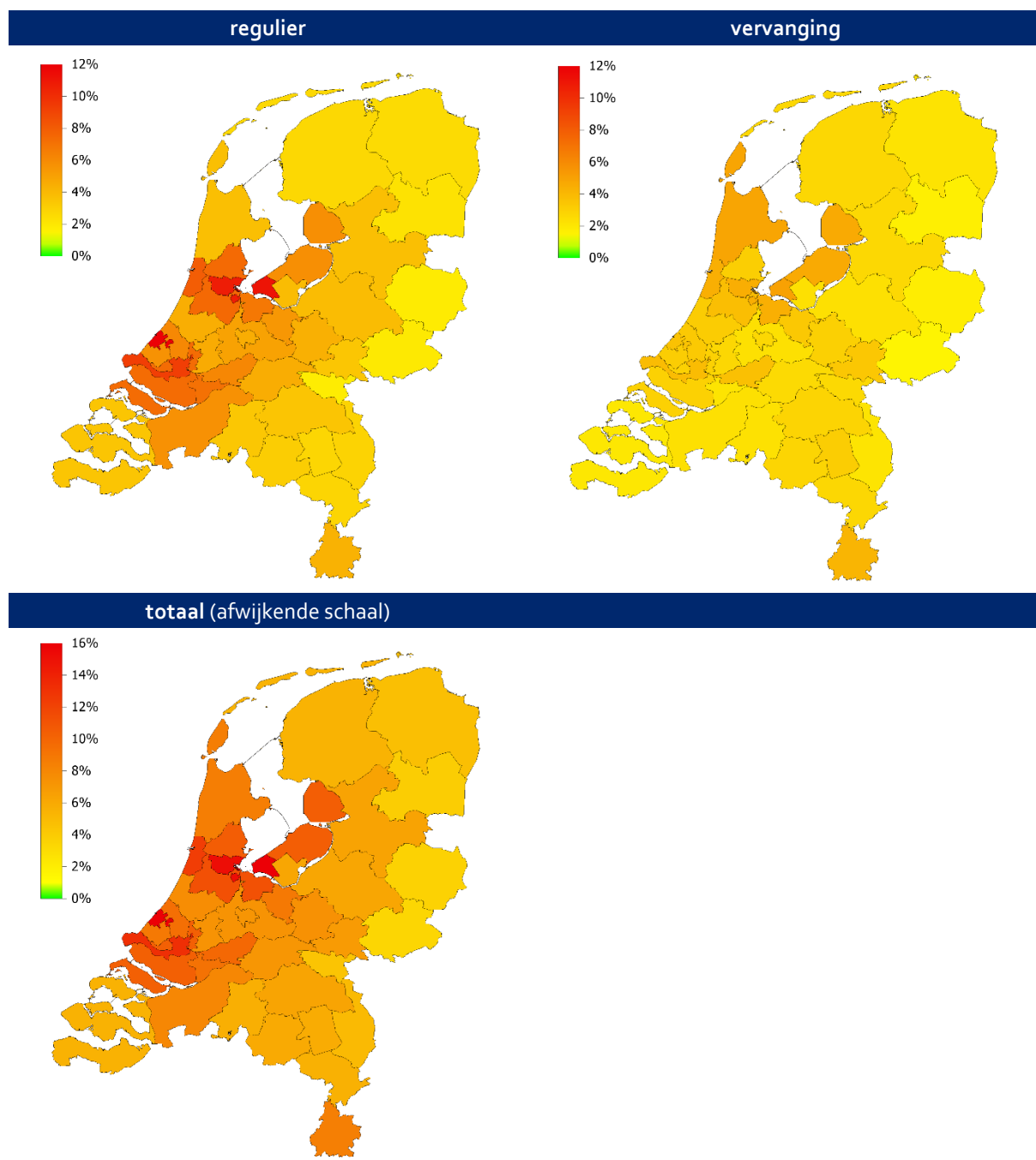
Het tekort binnen de G5 ligt aanmerkelijk hoger dan daarbuiten (14,3% versus 8,0%) en dit geldt ook als we onderscheid maken naar schooltype. Het grootst zijn de tekorten voor het speciaal basisonderwijs, het laagst voor het reguliere basisonderwijs. Het (voortgezet) speciaal onderwijs zit daar tussenin. Opvallend is ook dat de tekorten in het reguliere basisonderwijs binnen de G5 bijna tweemaal hoger liggen dan daarbuiten (14% versus 7,5%). De hoge tekorten binnen de G5 gelden overigens niet voor Utrecht, daar is het tekort aan leraren in vergelijking met de rest van de G5 relatief laag (7,3%), zie ook Figuur 1 op de volgende pagina. In die figuur zien we ook dat de hoogste tekorten buiten de G5 in zuidelijk Noord-Holland en zuidelijk Zuid-Holland te vinden zijn. In oostelijk Nederland zijn tekorten, zeker in vergelijking met het westen, slechts beperkt aanwezig.

¹ Bij vervangingstekorten is alleen gevraagd naar vervangingen langer dan 6 weken om beïnvloeding van de resultaten door toevalligheden zoals een griepgolf uit te sluiten.

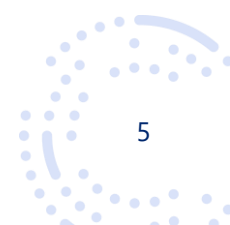

Figuur 1: Regionale verdeling van lerarentekorten, onderscheiden naar reguliere tekorten, tekorten op het gebied van vervanging en het totale tekort (regulier plus vervanging)

Ook binnen regio's zijn er overigens grote verschillen. Zo geeft bijvoorbeeld 41% van de scholen buiten de G5 aan geen tekort te hebben (11% binnen de G5). Deze verschillen in tekortpercentages tussen scholen zijn maar beperkt te herleiden tot in dit onderzoek bekende kenmerken van een school. Wel is een duidelijk verband gevonden met de schoolweging.² Daarbij geldt algemeen gesproken dat hoe groter de complexiteit van de leerlingenpopulatie van een school, hoe hoger ook het tekort aan

² Een maat tussen 19 en 41 voor de complexiteit van een school zoals berekend door het CBS op basis van achtergrondkenmerken van de leerlingen, die rekening houden met het risico op onderwijsachterstanden. Daarbij geldt dat hoe hoger de schoolweging, hoe complexer de leerlingenpopulatie. Zie ook: [De schoolweging: een nieuwe maat voor de leerlingenpopulatie \(onderwijsinspectie.nl\)](https://onderwijsinspectie.nl).

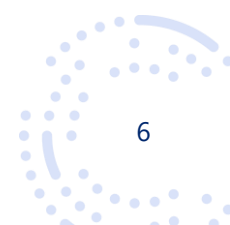
leraren op een school is. Dit in het algemeen voor bekend aangenomen gegeven is nu dus ook met cijfers onderbouwd.

Buiten de G5 wordt het tekort aan leraren voor het grootste deel gevormd door tekorten onder regulier personeel (4,5%) en voor een kleiner deel door vervanging (3,0%). Binnen de G5 geldt ook dat de reguliere tekorten hoger liggen dan die onder vervanging, waarbij de cijfers uiteraard verschillen per gemeente. Bovendien valt op dat de tekortpercentages voor reguliere tekorten (uitgezonderd Utrecht) meer dan een factor twee groter zijn dan die onder vervanging.³

De tekorten onder schoolleiding (directeuren en adjunct-directeuren) zijn buiten de G5 relatief hoger dan onder leraren. We vinden daar een tekortpercentage van 12,5% (tegen 7,5% onder leraren), dat ook zwak positief gecorreleerd is met het lerarentekort (hoe hoger het tekort aan schoolleiding, hoe hoger wellicht ook het tekort aan leraren, en vice versa). Binnen de G5 is het beeld wisselender, liggen de tekortpercentages onder leraren en schoolleiding dicht bij elkaar en is geen correlatie tussen de tekorten aan leraren en schoolleiding gevonden. Het totale landelijk gemiddelde tekort aan schoolleiding bedraagt ongeveer 12,9% van de werkgelegenheid voor schoolleiding. Dit vertaalt zich in een tekort aan schoolleiding van ongeveer 1.100 fte.

Voorts is bij deze meting voor het eerst ook gevraagd naar de inzet van middelen vanuit het Nationaal Programma Onderwijs (NPO) en de subsidie Extra Hulp in de Klas (EHK). Binnen de G5 wordt daarbij aangegeven dat ongeveer 26% van de extra werkgelegenheid onder leraren naar aanleiding van het NPO niet vervuld kan worden. Buiten de G5 bedraagt dit ongeveer 11%. Deze percentages liggen hoger dan de tekortpercentages exclusief de extra vraag ten gevolge van de NPO- en EHK-middelen.

³ Merk op dat de tekorten in dit onderzoek uitgedrukt worden ten opzichte van de totale werkgelegenheid. Stel dat de benodigde vervanging ten gevolge van langdurig (ziekte)verzuim 6% bedraagt, dan kan buiten de G5 voor ongeveer de helft van de vervanging geen gewenste oplossing worden gevonden.

1 Inleiding

Sinds een aantal jaar is het lerarentekort duidelijk merkbaar voor scholen in het primair onderwijs. Dit uit zich onder andere in het niet (makkelijk) kunnen opvullen van openstaande vacatures, maar ook in het moeilijk kunnen vinden van een vervangende leraar bij ziekte. Er was echter nog geen eenduidige registratie van de actuele tekorten om deze te kunnen kwantificeren en onderzoeken.

Een methode om deze actuele tekorten in kaart te brengen is het uitzetten van een uitvraag onder scholen. In februari 2020 hebben de gemeenten Den Haag, Rotterdam, Utrecht en Almere een eerste meting opgezet. Deze is door het ministerie van OCW en DUO gefaciliteerd en uitgevoerd door middel van het verzamelen van door scholen en schoolbesturen ingevulde Excelbestanden. De bedoeling is om tweemaal per jaar op deze manier de tekorten te meten. De uitvraag is dan ook in oktober 2020 opnieuw uitgezet onder de vier genoemde gemeenten.

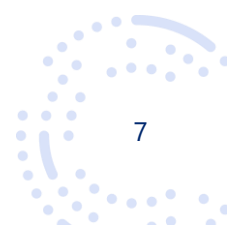
OCW heeft de uitvoering van de metingen in samenwerking met de G5 (Almere, Amsterdam, 's-Gravenhage, Rotterdam en Utrecht) vanaf februari 2021 extern aanbesteed aan Centerdata, onder toezicht van een begeleidingscommissie met daarin OCW, vertegenwoordigers van de G5 en de PO-raad. Daarbij is de uitvraag uitgebreid met de gemeente Amsterdam en zijn vragen omtrent de tekorten onder de schoolleiding toegevoegd. Naar aanleiding van de meting met peildatum 1 februari 2021⁴ is besproken of er een landelijke uitbreiding kan plaatsvinden bij de metingen vanaf oktober 2021. Met landelijke cijfers over de actuele tekorten ontstaat een representatiever beeld van de personeelstekorten in het primair onderwijs in Nederland. Dit biedt belanghebbenden beter inzicht in de omvang, aard en verdeling van de tekorten onder leraren en schoolleiding. Met een voldoende landelijk beeld van deze tekorten kunnen bovendien de arbeidsmarktramingen voor het onderwijs⁵ verbeterd worden.

In juli 2021 is op basis van een technische verkenning⁶ besloten om de tekortmeting vanaf peildatum 1 oktober 2021 onder alle scholen voor primair onderwijs in Nederland te gaan houden. Dit rapport beschrijft de eerste landelijke meting van de tekorten, zowel voor de G5 als daarbuiten. Dit rapport leest als volgt. Hoofdstuk 2 beschrijft de methodiek van de dataverzameling en de verschillen in methodiek tussen de meting in de G5 versus de landelijke meting exclusief de G5. Vanwege de verschillen in methodiek worden de twee metingen verder in aparte hoofdstukken besproken, respectievelijk hoofdstuk 3 en hoofdstuk 4. Tot besluit geven we in hoofdstuk 5 een inschatting van het landelijk tekortpercentage inclusief de G5.

⁴ (Adriaens, Elshout, & Elshout, Personeelstekorten primair onderwijs in de G5 - peildatum 1 februari 2021, 2021)

⁵ (Adriaens, Fontein, & de Vos, 2021)

⁶ (Adriaens, Elshout, & Elshout, Personeelstekorten primair onderwijs - landelijke verkenning, 2021)

2 Methode van dataverzameling

In dit hoofdstuk bespreken we de methode van dataverzameling. Daarbij bespreken we de methode in het algemeen (sectie 2.1), de verschillen tussen de meting in de G5 en de landelijke meting (sectie 2.2) en tot slot het verloop van het veldwerk van de meting met peildatum 1 oktober 2021 in sectie 2.3. Voor de details van de inhoud van de uitvraag verwijzen we naar bijlage A en voor de wijzigingen ten opzichte van voorgaande metingen naar bijlage B.

2.1 Methode algemeen

De personeelstekorten worden gemeten via een online vragenlijst. Dit werkt als volgt. Schoolbesturen ontvangen als eerste een uitnodigingsmail van Centerdata met daarin een link naar hun persoonlijke pagina. Op die pagina is informatie over het onderzoek te vinden en kan het bestuur per school een unieke link vinden naar de uitvraag voor die school. Deze link kan het bestuur vervolgens doorsturen naar de school met de vraag om de uitvraag in te vullen. Om het voor besturen makkelijker te maken, zijn ook per school links beschikbaar om direct een e-mailbericht op te stellen met daarin een voorbeeldtekst en de link. Op de persoonlijke pagina kunnen schoolbesturen ook bijhouden welke scholen de uitvraag nog niet hebben ingevuld om zo gericht herinneringsmails te kunnen sturen.

Scholen buiten de G5 worden zowel direct benaderd als via de schoolbesturen. De landelijke verkenning in juni 2021 heeft aangetoond dat schoolbesturen buiten de G5 relatief lang passief bleven.⁷ Hierdoor ontvingen scholen pas laat een link naar de uitvraag. Daarom werd tijdens de verlenging van de verkenning in juni 2021 besloten om scholen buiten de G5 (zie ook sectie 2.2.2) daarnaast direct te benaderen. Deze benadering heeft toen goed gewerkt. Deze directe benadering wordt daarom vanaf de meting met peildatum 1 oktober 2021 buiten de G5 gehanteerd.

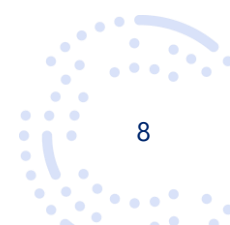
Als scholen klaar zijn met het invullen van de uitvraag, dan krijgen schoolbesturen (zie ook sectie 2.2.4) een signaal en wordt het schoolbestuur verzocht om de gegevens van de school te controleren.⁸ De data van de scholen komen na versturing automatisch in de beveiligde omgeving van Centerdata terecht. Na afloop van de dataverzameling ontvangen schoolbesturen een terugkoppeling op hun persoonlijke pagina met data van de eigen scholen die hebben deelgenomen en totalen over de tekorten voor het schoolbestuur.

2.2 Verschillen G5-meting en landelijke meting exclusief G5

Hoewel de algemene methode van het onderzoek en de inhoud van de uitvraag hetzelfde is voor de metingen binnen en buiten de G5, zijn er ook enkele verschillen. We bespreken de verschillen hieronder. De verschillen hebben te maken met het feit dat er binnen de G5 convenanten zijn afgesloten voor het bestrijden van het lerarentekort. Daarin zijn ook afspraken opgenomen over deelname aan monitoring van de uitvoering van de convenanten. De uitvraag naar de actuele tekorten is daar onderdeel van. Het bestaan van de convenanten binnen de G5 heeft waarschijnlijk een verhogend effect op de deelnamebereidheid van besturen en scholen. Daarom wordt buiten de G5 waar nodig een licht afwijkende methode gehanteerd om ook daar een zo hoog mogelijke deelnamebereidheid te bereiken.

⁷ Mogelijk omdat buiten de G5 geen convenanten zijn afgesloten met betrekking tot de aanpak van het lerarentekort.

⁸ Ook als het schoolbestuur de controle niet uitvoert, worden de gegevens van de scholen gebruikt.

2.2.1 Niveau van bevraging

Op verzoek van de begeleidingscommissie voor de G5-meting vindt de uitvraag plaats op vestigingsniveau (BRIN6). Uiteindelijk is voor de arbeidsmarktramingen, een voor OCW belangrijk vervolgonderzoek dat verbeterd kan worden met informatie over bestaande tekorten, schoolniveau (BRIN4) nodig. Omdat de respons zo hoog is in de G5, is het mogelijk vestigingsniveau te aggregeren naar schoolniveau. Buiten de G5 is de respons echter te laag om dit te kunnen doen. Dat zou mogelijk consequenties kunnen hebben voor de bruikbaarheid van de gegevens voor de arbeidsmarktramingen. Daarom wordt buiten de G5 vastgehouden aan het bevragen op schoolniveau (zoals ook in de landelijke verkenning in juni 2021).

Bijkomend voordeel is dat enkele problemen die op vestigingsniveau plaatsvinden zich niet voordoen op schoolniveau. Zo zagen we in de februarimeting 2021 dat locaties zonder leerlingen (zogenoeten inspectielocaties (ILOCs) en uitvoeringslocaties (ULOCs)⁹) voor verwarring zorgden. Het was voor besturen soms onduidelijk of deze wel of niet ingevuld moesten worden. In enkele gevallen werd de data van de hoofdvestiging bij een dergelijke locatie ingevuld. Ook telden sommige scholen zelf al vestigingen bij elkaar op (bijvoorbeeld onder de hoofdvestiging), terwijl dit niet de bedoeling was.

Het is daarom buiten de G5 de bedoeling dat de uitvraag wordt ingevuld voor alle vestigingen van de school bij elkaar opgeteld. Om te controleren of zich geen grote problemen voordoen op schoolniveau, is in de uitvraag voor scholen buiten de G5 een vraag toegevoegd waarbij men kan aangeven voor welke vestigingen de uitvraag niet kan worden ingevuld (zie ook bijlage B.2).

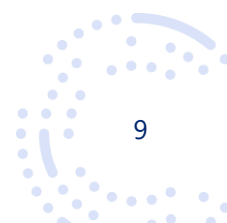
2.2.2 Benaderingswijze

Een tweede verschil tussen de metingen binnen en buiten de G5 betreft de wijze van benadering. Binnen de G5 vindt enkel de trapsgewijze benadering plaats. Daarbij nodigt Centerdata besturen uit en nodigen besturen zelf de scholen uit. De gedachte is dat een e-mail van het schoolbestuur in plaats van een externe partij responsbevorderend werkt. Buiten de G5 bleek dit in de landelijke verkenning in juni 2021 minder goed te werken. Daarom vindt buiten de G5 een gemixte benadering plaats waarbij Centerdata zowel de besturen als de scholen uitnodigt. Daarnaast hebben ook besturen buiten de G5 nog steeds de mogelijkheid om hun scholen uit te nodigen voor het onderzoek.

2.2.3 Responsbevorderende maatregelen

Binnen de G5 worden besturen net als bij de meting in februari 2021 aangespoord door de gemeenten om deel te nemen aan het onderzoek. Buiten de G5 hebben de gemeenten geen rol in het proces. Om de respons te bevorderen, heeft de PO-Raad ondersteuning aangeboden door het (laten) meesturen van een brief naar scholen en schoolbesturen. De brief wordt gericht aan besturen buiten de G5 met de vraag om deel te nemen. Aan scholen is de brief ter informatie meegestuurd bij de uitnodigingsmail. Op de website van de PO-Raad is een pagina beschikbaar gesteld met 'Veelgestelde vragen' over deze methodiek, met daarbij het aanbod om direct contact op te nemen met de helpdesk

⁹ Binnen de G5 zitten tussen de vestigingen Inspectielocaties (ILOCs) en Uitvoeringslocaties (ULOCs), waarvan niet duidelijk is of zij wel of niet tot de selectie behoren. Op de ILOCs en ULOCs staan geen leerlingen geregistreerd voor bekostigingsdoeleinden; die staan altijd geregistreerd op de hoofdvestiging. Het betreft echter wel schoolgebouwen/locaties met leerlingen en leraren die in de praktijk zelfstandig functioneren en een eigen oordeel of waardering krijgen in het toezicht van de Inspectie van het Onderwijs. De ILOCs zijn daarbij gevestigd op (nagenoeg) hetzelfde adres als de hoofdvestiging; de ULOCs zijn op een ander adres gevestigd. Uit eerdere uitvraagronde is gebleken dat besturen data aanleverden van weliswaar niet alle, maar wel van sommige ILOCs of ULOCs.

van Centerdata bij (technische) vragen over (deelname aan) dit onderzoek. Daarnaast heeft ook de AVS haar leden opgeroepen om de uitvraag in te vullen.

2.2.4 Controles door besturen

Binnen de G5 worden besturen verzocht om per school de gegevens in de uitvraag te controleren en de vragenlijst definitief te versturen (zie ook bijlage B.1). Buiten de G5 is dit vrijblijvend van aard. Op die manier krijgen besturen buiten de G5 de mogelijkheid om een grotere rol in het proces te krijgen, maar kunnen zij er ook voor kiezen deze rol niet op zich te nemen, bijvoorbeeld bij tijdgebrek. Deze opzet is gekozen om de respons buiten de G5 niet in gevaar te brengen en toch zoveel mogelijk aan te sluiten bij de aanpak binnen de G5.

2.2.5 Correcties van e-mailadressen

Centerdata ontvangt voor iedere meting van DUO de voor het onderzoek benodigde schoolgegevens en e-mailadressen. De G5-gemeenten krijgen de mogelijkheid om de e-mailadressen van besturen te updaten, zodat de meest recente e-mailadressen gebruikt kunnen worden. Buiten de G5 is dit proces niet haalbaar en worden de e-mailadressen van DUO dus zonder controle gebruikt. Wel worden ontbrekende e-mailadressen handmatig aangevuld (van 12 besturen en 70 scholen voor de meting met peildatum 1 oktober 2021), door ze op te zoeken op de website van het betreffende bestuur of de betreffende school.

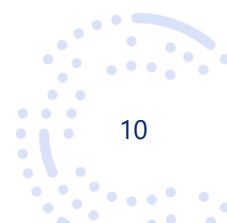
2.3 Veldwerk

2.3.1 Mailings en veldwerkperiode

Op 1 oktober 2021 ontvingen schoolbesturen van Centerdata een uitnodigingsmail met een link naar hun persoonlijke pagina. Daarop vonden zij de persoonlijke links naar de uitvraag voor ieder van hun scholen. Via een link naar een automatische mailtekst, waarin de inloggegevens voor de school al waren ingevuld, konden zij deze persoonlijke link doorsturen naar hun scholen. Daarnaast stuurde Centerdata scholen buiten de G5 rechtstreeks een uitnodigingsmail.

De 109 e-mailadressen van besturen in de G5, die gecontroleerd waren door de gemeenten, waren allemaal up-to-date. Buiten de G5 ontvingen we van de 838 aan besturen verzonden mails 28 mails onbestelbaar retour en van de 5.870 mails aan scholen 397 onbestelbaar retour. We hebben de 210 besturen die ten minste één school hadden waarvan het e-mailadres niet meer bestond gemaild met de vraag of ze deze niet-bereikte scholen zelf willen uitnodigen via hun persoonlijke pagina. Daarbij hebben we aangegeven om welke scholen het ging.

Schoolbesturen konden op hun persoonlijke pagina in een real-time responsoverzicht op elk gewenst moment volgen of hun scholen de uitvraag hadden ingevuld en hun scholen aan het invullen herinneren. Oorspronkelijk hadden scholen tot en met 15 oktober 2021 om de uitvraag in te vullen. Op 8 oktober 2021 is de eerste herinneringsmail gestuurd naar schoolbesturen (en rechtstreeks naar scholen buiten de G5). Twee dagen voor de deadline, op 13 oktober 2021, is nogmaals een herinneringsmail gestuurd naar schoolbesturen die scholen hadden die nog niet klaar waren of zelf nog niet klaar waren met de controle en het versturen van de antwoorden. Scholen buiten de G5 die nog niet klaar waren werden daarnaast weer rechtstreeks gemaild.

Omdat de respons achterbleef en de herfstvakantie voor de deur stond, werd de deadline in overleg met OCW met twee weken verlengd naar 29 oktober 2021, en op verzoek van enkele scholen en schoolbesturen in overleg met OCW uiteindelijk naar 5 november 2021. Op 18 oktober 2021 werd het eerste uitstel aangekondigd in een herinneringsmail naar schoolbesturen en scholen buiten de G5 die nog niet klaar waren, gevolgd door nog een herinneringsmail op 25 oktober 2021. Op 28 oktober 2021 werd het laatste uitstel aangekondigd, gevolgd door een laatste oproep op 4 november 2021. Tussendoor spoorden gemeenten in de G5 hun schoolbesturen aan om deel te nemen.

2.3.2 Helpdesk

Voor vragen over het onderzoek konden besturen en scholen buiten de G5 terecht bij de helpdesk van Centerdata. De meeste vragen gingen over administratieve zaken, voornamelijk het wijzigen van e-mailadressen (deze scholen hadden hun gegevens niet geüpdatet bij DUO, waardoor de uitvraag niet bij de juiste persoon terecht kwam). Daarnaast kwamen er veel verzoeken binnen om de invulperiode te verruimen en tevens vragen of deelname verplicht was. Er zijn weinig technische vragen binnengekomen en de vragen die er waren, konden snel beantwoord worden.

Er lijken weinig problemen te zijn geweest met het invullen van de uitvraag. Bij twee vragen in de uitvraag hebben we tijdens het veldwerk de instructies aangepast. Enkele scholen dachten vast te lopen omdat ze niet door hadden dat ze geen invulvelden leeg mochten laten. Daarop hebben we de instructie uit de toelichting (aan het begin) herhaald boven de tabellen waarin de tekorten ingevuld moesten worden. Daarnaast ontvingen we signalen dat scholen ten onrechte dachten dat ze namens het bestuur de vragenlijst definitief moesten verzenden omdat anders de antwoorden niet bewaard zouden worden. De uitleg hierover, die al vermeld stond op het toelichtings scherm, hebben we herhaald op de eindschermen. Verder hebben we vanuit de helpdesk geen signalen ontvangen dat er onder scholen en/of schoolbesturen onduidelijkheden waren over de methode.

2.3.3 Nabellen non-respons

Voor het onderzoek is het belangrijk dat ook scholen die geen of weinig tekort hebben deelnemen aan het onderzoek. Alleen zo kan een goed landelijk beeld ontstaan van de tekortcijfers. In alle communicatie naar besturen en scholen toe is dit benadrukt. Om te kijken of er toch geen responsbias is opgetreden doordat voornamelijk scholen met een tekort deelnamen, heeft Centerdata na het veldwerk willekeurig 50 scholen buiten de G5, die niet hadden deelgenomen aan het onderzoek, benaderd met de vraag waarom. Van de 50 geselecteerde scholen zijn er 30 bereikt.

De meeste redenen die genoemd worden gaan over tijdgebrek. 20 van de 30 scholen (66,7%) geven aan niet mee te hebben gedaan vanwege drukte. In Kader 1 laten we enkele voorbeelden zien.

Kader 1: Voorbeelden reacties scholen

Contactpersoon zegt dat zij het erg druk hebben gehad en geen tijd hebben gehad om dit ook op te pakken.

Er is een hoge werkdruk en de agenda van de directeur en zijn team zitten al helemaal vol.

Geen tijd. Meerdere collega's werden positief getest op corona waardoor het "alle hens aan dek" was en er geen tijd was voor extra zaken zoals meewerken aan een onderzoek.

Contactpersoon gaf aan dat de werkdruk op dit moment zo hoog ligt dat zij kiezen waar de prioriteiten liggen en deze ligt niet op onderzoek. Het is niet zo dat zij dit onderzoek hebben afgewezen vanwege de inhoud of het onderwerp maar omdat zij druk zijn en geen tijd hiervoor hebben.

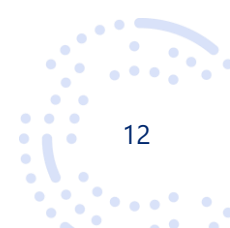

Daarnaast worden door enkele scholen de volgende redenen genoemd:

- Het e-mailadres is niet meer in gebruik (4 scholen, 13,3%)
- Niet eens met de opzet van het onderzoek (1 school, 3,3%)
- Over het algemeen wel een personeelstekort, maar per 1 oktober 2021 is de formatie ingevuld (1 school, 3,3%)
- Geen personeelstekort (2 scholen, 6,7%)
- Geen bewuste keuze / expliciete reden (2 scholen, 6,7%)

Er zijn dus slechts twee of drie scholen die aangeven niet te hebben deelgenomen omdat zij niet tegen het probleem van personeelstekorten aanlopen. Er zijn naar aanleiding van dit aanvullende onderzoek geen signalen dat voornamelijk scholen met een tekort deelnamen.

3 Nederland exclusief de 5 grote gemeenten

Dit hoofdstuk beschrijft de resultaten van de tekortmeting onder scholen buiten de G5 (Almere, Amsterdam, 's-Gravenhage, Rotterdam en Utrecht). De meting met peildatum 1 oktober 2021 is de eerste meting buiten de G5. We beschrijven allereerst de respons, en daarna de tekorten aan leraren en schoolleiding en tot slot de samenhang van tekorten met achtergrondkenmerken van scholen. Voor de reacties op de bevraging op schoolniveau verwijzen we naar bijlage C.

3.1 Respons

In totaal zijn 3.548 scholen gestart met de vragenlijst. Daarvan zijn er 24 direct na de eerste vraag afgehaakt en nog 282 zijn elders in de vragenlijst gestopt. Daarmee hebben 3.242 van de 5.870 scholen de uitvraag volledig ingevuld. Bij deze scholen is slechts in zeer beperkte mate sprake van problemen met de invoer (zie ook bijlage B.3), zie Tabel 2. Het totaal is ontdebeld voor scholen die meer dan één probleem vertoonden.

Tabel 2: Controles van de data

probleem	aanwezig	afwezig	aanwezig (%)
leerlingen gelijk aan 0	2	3.240	0,1%
leerling-leraarratio <1 of >35	19	3.223	0,6%
leerling-schoolleidingratio <1	5	3.237	0,2%
totaal, ontdebeld	23	3.219	0,7%

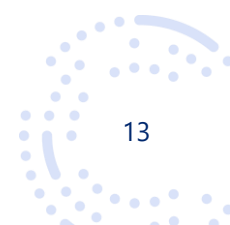
Dit hoofdstuk is gebaseerd op de 3.219 scholen die de uitvraag volledig invulden en waarbij geen problemen zijn geconstateerd. Voor deze scholen voerden schoolbesturen in 1.566 gevallen (48,6%) de controle uit. Die controle was vrijblijvend (zie ook sectie 2.2.4).¹⁰ De respons, gemeten in aantallen scholen en in aantallen leerlingen op de scholen, uitgesplitst naar schooltype, schoolweging¹¹ en arbeidsmarktregio¹² (zie bijlage D), is opgenomen in Tabel 3 tot en met Tabel 5.

Vergeleken met de metingen in de G5 (zie hoofdstuk 4) is de respons lager. De meest waarschijnlijke reden is het ontbreken van convenanten (zie sectie 2.2). Vergeleken met andere onderzoeken zonder responsverplichting die Centerdata heeft uitgevoerd onder vergelijkbare doelgroepen (vaak <25% respons), is 55% echter een heel hoge respons. We zien verder dat de respons over schooltypen en schoolweging, weinig variatie laat zien (Tabel 3 en Tabel 4). Naar arbeidsmarktregio (Tabel 5) is echter meer variatie te zien, waarbij Twente en Helmond-De Peel een lagere respons kennen, en Haaglanden juist een hele hoge respons.

¹⁰ Merk op dat voor 8 van de 23 scholen, die op basis van de controles (zie sectie Tabel 2) zijn verwijderd, aangevinkt was dat het schoolbestuur de gegevens had gecontroleerd. De helpdesk heeft op basis van vragen en reacties gemerkt dat scholen soms dachten dat ze de vraag over de controle zelf moesten beantwoorden. Het alternatief is dat die schoolbesturen de controle niet zorgvuldig genoeg hebben uitgevoerd.

¹¹ Zie voetnoot 2 voor een toelichting op de schoolweging.

¹² Hiervoor zijn voor 41 responderende en 32 niet-responderende scholen handmatig de postcode en het huisnummer opgezocht op de website van de school of op Google Maps en gecorrigeerd.

Tabel 3: Respons naar schooltype

schooltype	scholen			leerlingen		
	populatie	deelgenomen	respons	populatie	deelgenomen	respons
basisonderwijs	5.425	2.971	55%	1.172.187	648.297	55%
speciaal basisonderwijs	227	129	57%	30.545	17.617	58%
(voortgezet) speciaal onderwijs	218	119	55%	58.719	34.597	59%
totaal	5.870	3.219	55%	1.261.451	700.511	56%

Tabel 4: Respons naar categorie van schoolweging (alleen regulier basisonderwijs met bekende schoolweging¹³)

schoolweging	scholen			leerlingen		
	populatie	deelgenomen	respons	populatie	deelgenomen	respons
zeer laag (<23)	169	99	59%	54.218	31.576	58%
laag (23-27)	796	453	57%	228.040	126.098	55%
gemiddeld (27-33)	3.634	1.978	54%	738.125	409.588	55%
hoog (33-37)	629	340	54%	115.869	62.704	54%
zeer hoog (>37)	190	98	52%	34.861	18.103	52%
totaal	5.418	2.968	55%	1.171.113	648.069	55%

Tabel 5: Respons naar arbeidsmarktregio

arbeidsmarktregio	scholen			leerlingen		
	populatie	deelgenomen	respons	populatie	deelgenomen	respons
Groningen	345	167	48%	57.779	28.902	50%
Friesland	395	197	50%	55.713	29.335	53%
Drenthe	160	74	46%	21.790	10.259	47%
Regio Zwolle	271	139	51%	48.419	25.862	53%
Twente	259	97	37%	53.769	19.502	36%
Noord-Holland Noord	264	137	52%	56.228	28.882	51%
Zaanstreek/Waterland	119	64	54%	28.065	14.369	51%
Zuid-Kennemerland en IJmond	118	68	58%	34.469	18.224	53%
Groot Amsterdam	124	66	53%	34.092	19.551	57%
Gooi en Vechtstreek	93	58	62%	24.440	14.935	61%
Flevoland	103	56	54%	20.344	12.559	62%
Stedendriehoek en Noordwest Veluwe	294	177	60%	54.447	31.903	59%
FoodValley	143	85	59%	33.687	19.574	58%
Amersfoort	130	73	56%	34.826	19.050	55%
Midden-Utrecht	203	133	66%	46.406	29.220	63%
Holland Rijnland	179	108	60%	46.726	28.771	62%
Zuid-Holland Centraal	119	80	67%	34.406	22.814	66%
Haaglanden	85	72	85%	24.356	20.635	85%
Midden-Holland	76	41	54%	17.326	9.513	55%
Rijnmond	254	148	58%	65.710	39.743	60%
Drechtsteden	94	50	53%	26.972	13.230	49%
Gorinchem	69	32	46%	12.898	6.037	47%
Rivierenland	124	79	64%	21.351	12.916	60%
Rijk van Nijmegen	105	64	61%	24.829	15.037	61%
Midden-Gelderland	143	91	64%	33.957	21.773	64%

¹³ Voor in totaal 7 scholen, waarvan 3 responderende scholen, is geen schoolweging berekend door het CBS.

arbeidsmarktregio	scholen			leerlingen		
	populatie	deelgenomen	respons	populatie	deelgenomen	respons
Achterhoek	150	84	56%	23.829	12.664	53%
Zeeland	202	106	52%	30.984	15.239	49%
West-Brabant	236	128	54%	56.935	28.913	51%
Midden-Brabant	153	93	61%	38.698	23.424	61%
Noordoost-Brabant	230	112	49%	55.058	28.110	51%
Zuidoost-Brabant	163	90	55%	42.198	24.287	58%
Helmond-De Peel	90	37	41%	21.332	9.219	43%
Noord-Limburg	108	65	60%	20.853	13.468	65%
Midden-Limburg	100	52	52%	18.771	9.038	48%
Zuid-Limburg	169	96	57%	39.788	23.553	59%
totaal	5.870	3.219	55%	1.261.451	700.511	56%

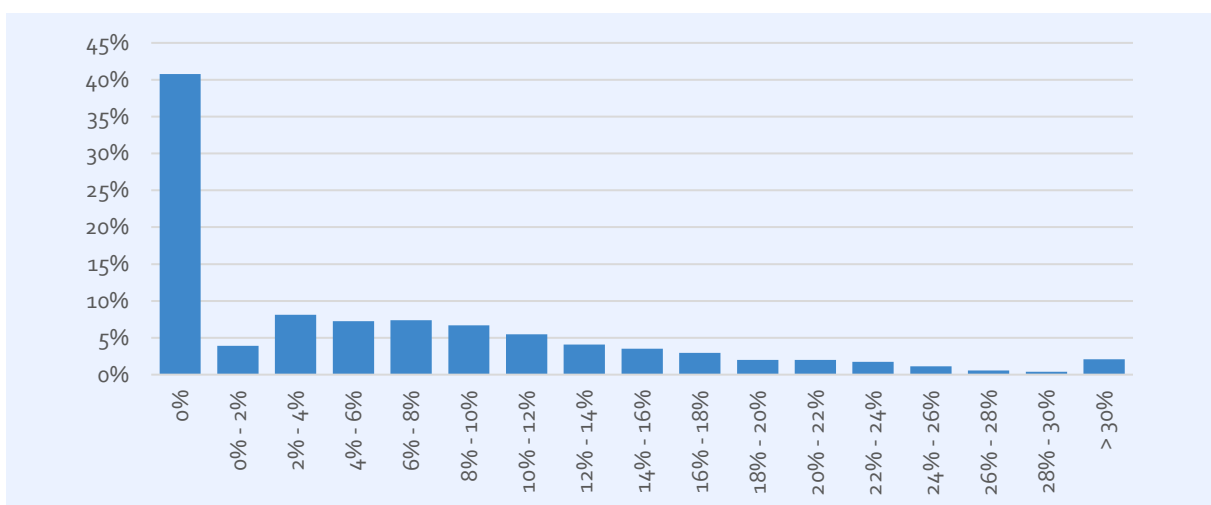
3.2 Tekorten aan leraren

Deze sectie beschrijft de tekorten onder leraren in het reguliere basisonderwijs (met uitzondering van sectie 3.2.5). We bespreken in de onderstaande secties achtereenvolgens de verdeling van tekorten, openstaande en de invulling van verborgen tekorten, de uitsplitsing regulier versus vervanging, de regionale verdeling van tekorten, de tekorten uitgesplitst naar schooltype en naar categorie van schoolweging. Tot besluit van deze sectie gaan we in sectie 3.2.7 ook nog in op de tekorten naar aanleiding van het Nationaal Programma Onderwijs (NPO) inclusief de subsidie voor Extra Hulp voor de Klas (EHK). We beginnen met een overzicht van de tekorten aan leraren naar verschillende categorieën van tekort.

3.2.1 De mate waarin scholen met een verschillend tekort te maken hebben

In een histogram kan worden bekeken welk deel van de scholen in een bepaalde tekortcategorie valt. We hebben in Figuur 2 de verdeling van het totale tekort (openstaande en verborgen tekorten, regulier en vervanging) opgenomen. We zien bijvoorbeeld dat 41% van de scholen aangeven geen tekort te hebben. Verder rapporteert 7% van de scholen een tekort van 8%-10% en 2% een tekort groter dan 30%.

Figuur 2: Verdeling van scholen over categorieën van tekorten aan leraren

3.2.2 De manier waarop tekorten worden ingevuld

Scholen hebben bij de uitvraag aangegeven of ze openstaande vacatures hadden en ook of ze verborgen tekorten hadden, zowel voor reguliere posities als voor vervanging. Tevens hebben ze aangegeven hoe ze een verborgen tekort momenteel hebben ingevuld. In Tabel 6 zijn de uitsplitsingen in fte weergegeven (zie ook bijlage A voor een toelichting op de categorieën). Daarbij zijn ook extra kolommen opgenomen waarin het tekort wordt gerelateerd aan het totaal aantal fte verborgen tekorten, het totale tekort in fte en respectievelijk de werkgelegenheid (bij de gemeten scholen) in fte.

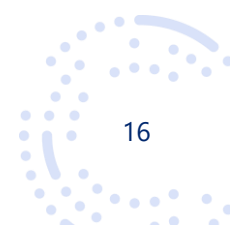
Tabel 6: Tekorten aan leraren - invulling

	regulier	vervanging	totaal	% van verb.	% van totaal	% van werkgele.
aantal scholen	2.971					
werkzaam	35.417					
werkgelegenheid	38.298					
totaal	1.742	1.139	2.881		100%	7,5%
- openstaand	581	412	993		34%	2,6%
- verborgen	1.161	727	1.888	100%	66%	4,9%
verborgen, intern opgevuld	920	576	1.496	79%	52%	3,9%
- zijinstroom	288	121	409	22%	14%	1,1%
- bevoegd ambulant	230	209	439	23%	15%	1,1%
- onbevoegd	334	198	532	28%	18%	1,4%
- groep opgesplitst	67	48	116	6%	4%	0,3%
verborgen, extern opgevuld	241	151	392	21%	14%	1,0%
- uitzendkracht, bevoegd	103	52	155	8%	5%	0,4%
- uitzendkracht, onbevoegd	26	11	37	2%	1%	0,1%
- zzp'er	60	25	85	5%	3%	0,2%
- anders	52	63	115	6%	4%	0,3%

We zien bijvoorbeeld in Tabel 6 dat 66% van de tekorten verborgen is, dat 79% van de verborgen tekorten intern is opgevuld en dat het totale tekort 7,5% van de werkgelegenheid bedraagt. Als we naar details van de invulling van verborgen tekorten kijken, zien we dat slechts zelden de groepen verdeeld worden over andere groepen. De andere interne wijzen van opvullen van verborgen tekorten worden ongeveer gelijkmatig ingezet. Als een verborgen tekort extern wordt ingevuld, gebeurt dat in totaal in ongeveer een derde van de gevallen met een bevoegde uitzendkracht. Tot slot zien we dat het vervangingstekort ongeveer 1.139 / 38.298 fte = 3,0% bedraagt. Merk op dat de tekorten in dit onderzoek uitgedrukt worden ten opzichte van de totale werkgelegenheid. Stel dat de benodigde vervanging ten gevolge van langdurig (ziekte)verzuim 6% bedraagt, dan kan voor ongeveer de helft van de vervanging geen gewenste oplossing worden gevonden.

3.2.3 Tekorten aan regulier personeel versus tekorten vervanging

In deze sectie bekijken we het onderscheid van reguliere tekorten versus tekorten aan vervanging in meer detail. In Tabel 7 is het aantal scholen uitgesplitst naar verschillende categorieën, zoals het hebben van alleen reguliere of alleen vervangingstekorten. We zien in die tabel dat relatief veel scholen met een tekort in categorieën 2 en 3 vallen. Het is uiteraard mogelijk dat een school geen

reguliere of vervangingstekorten heeft. Dat laatste kan gebeuren omdat er geen tekorten vervanging zijn, óf omdat er op de peildatum überhaupt geen sprake was van (langdurige) vervangingen.

Tabel 7: Aantal scholen per categorie regulier versus vervanging

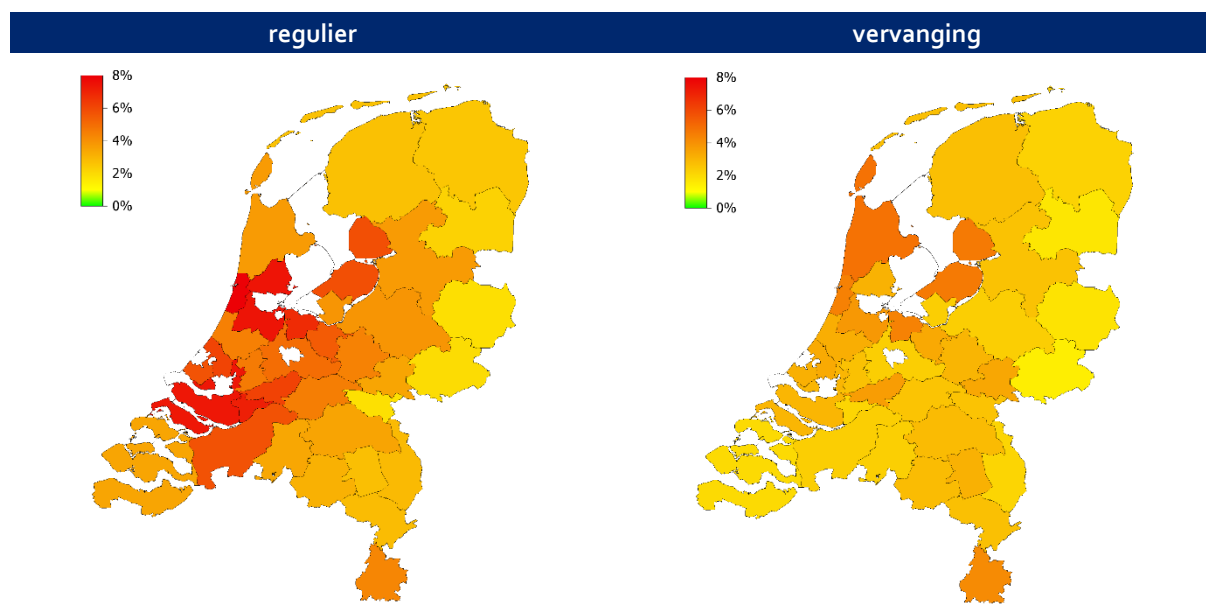
categorie	beschrijving	scholen	aandeel
1	geen tekort	1.212	41%
2	alleen reguliere tekorten	627	21%
3	alleen vervangingstekorten	333	11%
4	reguliere tekorten = vervangingstekorten (>0)	252	8%
5	overig	547	18%

Categorie 4 is echter opvallend. Uiteraard is het mogelijk dat scholen toevalligerwijs exact hetzelfde tekort hebben regulier als vervanging. Als we echter inzoomen op die scholen, valt op dat ze vaak dezelfde categorieën onder regulier en vervanging hebben gevuld. Er kunnen dan twee dingen gebeurd zijn. Scholen hebben de tekorten die ze ervaren simpelweg gelijkelijk verdeeld over regulier en vervanging, óf ze hebben hetzelfde tekort per abuis bij zowel regulier als vervanging ingevuld. Helaas is zonder aanvullende informatie niet te achterhalen welke van deze mogelijkheden voor iedere school de juiste is. Voor dit rapport worden deze scholen meegenomen in de resultaten.

3.2.4 Regionale verdeling van de tekorten

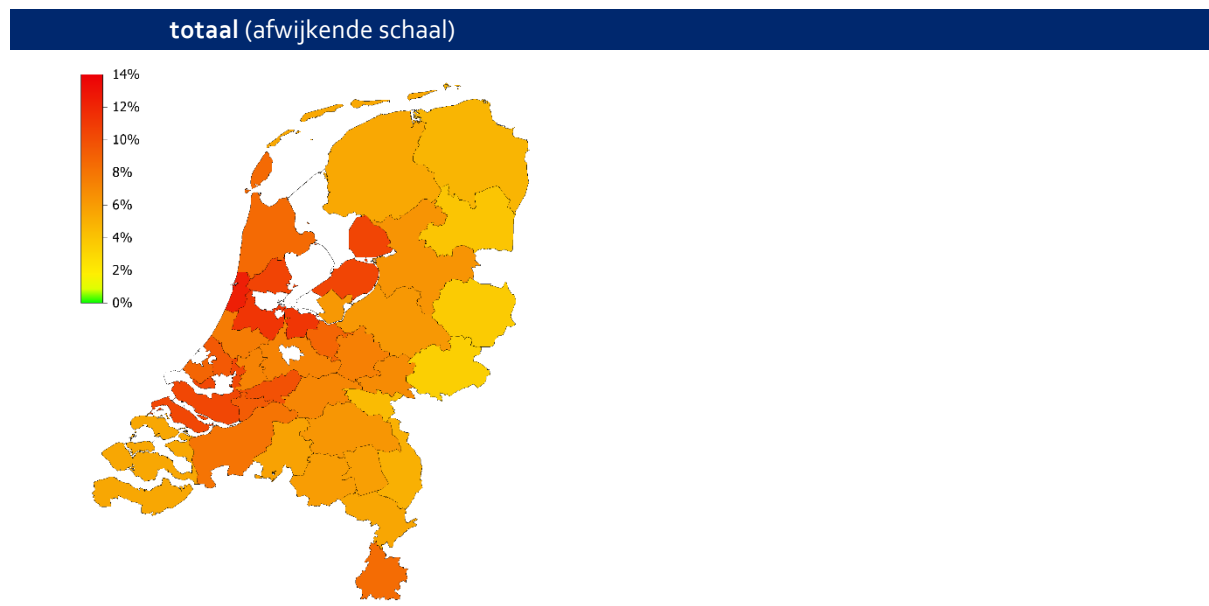
De lerarentekorten zijn in Figuur 3 weergegeven naar arbeidsmarktregio (zie bijlage D). We zien dat reguliere tekorten zich met name voordoen in zuidelijk Noord-Holland en zuidelijk Zuid-Holland. Vervangingstekorten zijn over het algemeen lager dan reguliere tekorten en worden met name gevoeld in de kop van Noord-Holland en in Flevoland. De totale tekorten laten de grootste tekortenproblematiek zien in het westen van het land.

Figuur 3: Regionale verdeling van lerarentekorten

Figuur 3 (vervolg): Regionale verdeling van lerarentekorten

3.2.5 Tekorten naar schooltype

Deze sectie bespreekt in het kort de tekorten bij de verschillende schooltypen, zie Tabel 8 tot en met Tabel 10. We zien dat de tekorten in het speciaal basisonderwijs en (voortgezet) speciaal onderwijs op één uitzondering na, namelijk de vervangingstekorten voor het (v)so, hoger zijn dan in het reguliere basisonderwijs. Het totale tekort is met 11,4% in het speciaal basisonderwijs het hoogste.

Tabel 8: Reguliere tekorten aan leraren – schooltype

schooltype	scholen	werkgel.	fte			% van werkgelegenheid		
			open	verb.	totaal	open	verb.	totaal
basisonderwijs	2.971	38.298	581	1.161	1.742	1,5%	3,0%	4,5%
speciaal basisonderwijs	129	2.346	63	100	163	2,7%	4,2%	6,9%
(voortgezet) speciaal onderwijs	119	5.463	150	240	390	2,7%	4,4%	7,1%
totaal	3.219	46.107	794	1.500	2.295	1,7%	3,3%	5,0%

Tabel 9: Vervangingstekorten aan leraren - schooltype

schooltype	scholen	werkgel.	fte			% van werkgelegenheid		
			open	verb.	totaal	open	verb.	totaal
basisonderwijs	2.971	38.298	412	727	1.139	1,1%	1,9%	3,0%
speciaal basisonderwijs	129	2.346	38	67	106	1,6%	2,9%	4,5%
(voortgezet) speciaal onderwijs	119	5.463	64	89	153	1,2%	1,6%	2,8%
totaal	3.219	46.107	514	883	1.397	1,1%	1,9%	3,0%

Tabel 10: Totale tekorten aan leraren - schooltype

schooltype	scholen	werkgel.	fte			% van werkgelegenheid		
			open	verb.	totaal	open	verb.	totaal
basisonderwijs	2.971	38.298	993	1.888	2.881	2,6%	4,9%	7,5%
speciaal basisonderwijs	129	2.346	102	167	269	4,3%	7,1%	11,4%
(voortgezet) speciaal onderwijs	119	5.463	214	329	542	3,9%	6,0%	9,9%
totaal	3.219	46.107	1.308	2.383	3.692	2,8%	5,2%	8,0%

3.2.6 Tekorten naar schoolweging

Een ander belangrijk kenmerk waarnaar we de tekorten tonen is de categorie van schoolweging.¹⁴ De tekorten aan leraren uitgesplitst naar de verschillende categorieën van schoolweging zijn opgenomen in Tabel 13 tot en met Tabel 17. Belangrijke opmerking: de schoolweging wordt door het CBS alleen berekend voor reguliere basisscholen.¹⁵ De tabellen hieronder bevatten daarom alleen de tekorten van de reguliere basisscholen.

We zien in de tabellen dat de tekortenproblematiek onder de scholen met schoolweging zeer laag, laag en gemiddeld min of meer gelijk is. Echter, bij hogere schoolweging neemt de tekortenproblematiek fors toe met de schoolweging. Het tekort onder scholen met een zeer hoge schoolweging is gemiddeld bijna twee keer zo groot als het tekort onder scholen met een zeer lage tot gemiddelde schoolweging en komt daarmee in de buurt van het speciaal (basis)onderwijs (zie sectie 3.2.5).

Tabel 11: Reguliere tekorten aan leraren - schoolweging

categorie	scholen	werkgel.	fte			% van werkgelegenheid		
			open	verb.	totaal	open	verb.	totaal
zeer laag (<23)	99	1.782	23	48	72	1,3%	2,7%	4,0%
laag (23-27)	453	7.329	116	209	325	1,6%	2,9%	4,4%
gemiddeld (27-33)	1.978	23.673	320	683	1.003	1,4%	2,9%	4,2%
hoog (33-37)	340	4.104	86	155	241	2,1%	3,8%	5,9%
zeer hoog (>37)	98	1.389	35	65	100	2,5%	4,7%	7,2%
totaal	2.968	38.278	580	1.161	1.741	1,5%	3,0%	4,5%

Tabel 12: Vervangingstekorten aan leraren – schoolweging

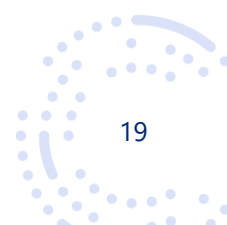
categorie	scholen	werkgel.	fte			% van werkgelegenheid		
			open	verb.	totaal	open	verb.	totaal
zeer laag (<23)	99	1.782	17	33	51	1,0%	1,9%	2,8%
laag (23-27)	453	7.329	82	130	212	1,1%	1,8%	2,9%
gemiddeld (27-33)	1.978	23.673	231	420	651	1,0%	1,8%	2,8%
hoog (33-37)	340	4.104	51	88	138	1,2%	2,1%	3,4%
zeer hoog (>37)	98	1.389	31	56	86	2,2%	4,0%	6,2%
totaal	2.968	38.278	412	726	1.138	1,1%	1,9%	3,0%

Tabel 13: Totale tekorten aan leraren – schoolweging

categorie	scholen	werkgel.	fte			% van werkgelegenheid		
			open	verb.	totaal	open	verb.	totaal
zeer laag (<23)	99	1.782	41	81	122	2,3%	4,6%	6,9%
laag (23-27)	453	7.329	198	339	537	2,7%	4,6%	7,3%
gemiddeld (27-33)	1.978	23.673	552	1.103	1.654	2,3%	4,7%	7,0%
hoog (33-37)	340	4.104	137	243	379	3,3%	5,9%	9,2%
zeer hoog (>37)	98	1.389	65	121	186	4,7%	8,7%	13,4%
totaal	2.968	38.278	992	1.887	2.879	2,6%	4,9%	7,5%

¹⁴ Zie voetnoot 2 voor een toelichting op de schoolweging.

¹⁵ Hierin ontbraken drie responderende reguliere basisscholen.

3.2.7 Invloed Nationaal Programma Onderwijs op de tekorten

Vragen over de tekorten naar aanleiding van het Nationaal Programma Onderwijs (NPO, inclusief Extra Hulp voor de Klas) zijn bij de meting met peildatum 1 oktober 2021 toegevoegd aan de uitvraag. Scholen hebben daarbij de vervulde en onvervulde fte's leraren en onderwijsondersteunend personeel die gerelateerd zijn aan deze gelden moeten opgeven. De resultaten zijn weergegeven in Tabel 14.

Tabel 14: Tekorten NPO en EHK

functie	fte		werkgelegenheid	tekort (%)
	vervuld	open		
leraren	3.116	386	3.502	11,0%
onderwijsondersteunend personeel	1.904	240	2.144	11,2%

We zien dat op de responderende basisscholen 3.502 fte werkgelegenheid leraren is ontstaan naar aanleiding van het NPO, en dat daarvan 386 fte niet opgevuld is. Dat betekent dat 11% van de door het NPO ontstane werkgelegenheid niet kon worden vervuld. Bij onderwijs ondersteunend personeel is het tekort naar aanleiding van het NPO iets groter dan bij leraren, te weten 11,2%.

Als we de tekorten naar aanleiding van het NPO optellen bij de tekorten aan leraren bij reguliere posities en voor vervanging (zie sectie 3.2.2), dan ontstaan de cijfers in Tabel 15. We zien dan dat het NPO en EHK het totale tekortpercentage nog licht verhoogt van 7,5% naar 7,8%.

Tabel 15: Tekorten aan leraren exclusief en inclusief tekorten NPO en EHK

categorie	fte			werkgelegenheid	tekort (%)
	vervuld	open	verborgen		
regulier en vervanging	35.417	993	1.888	38.298	7,5%
NPO en EHK	3.116	386		3.502	11,0%
totaal	38.533	1.379	1.888	41.799	7,8%

3.3 Tekorten aan schoolleiding

We bespreken in deze sectie de tekorten aan schoolleiding (dit omvat directeuren en adjunct-directeuren). Een gedetailleerde samenvatting van de tekorten in het reguliere basisonderwijs is beschikbaar in Tabel 16. Deze tabel is vergelijkbaar van opbouw als die in sectie 3.2.2, maar met het verschil dat er bij schoolleiding andere categorieën beschikbaar zijn bij de invulling van verborgen tekorten (zie ook bijlage A). We zien in de tabel onder andere dat het merendeel van de tekorten verborgen is, net als bij leraren het geval was. Het aandeel van verborgen tekorten is ongeveer 62%.

In Tabel 17 tot en met Tabel 19 zijn de tekorten aan schoolleiding uitgesplitst naar schooltype. We zien dat het speciaal basisonderwijs en (voortgezet) speciaal onderwijs over het algemeen hogere relatieve tekorten kennen. Verder valt op dat het (voortgezet) speciaal onderwijs in vergelijking met de andere schooltypen relatief veel openstaande vacatures voor schoolleiding heeft.

Interessant is nog te melden dat de hoogte van het tekort aan schoolleiding slechts zeer beperkt samenhangt met de hoogte van het tekort aan leraren: de correlatiecoëfficiënt is 0,17 (en statistisch significant). Dit duidt op een zwak positief verband: hoe hoger het tekort aan schoolleiding, hoe hoger wellicht ook het tekort aan leraren, en vice versa.

Tabel 16: Tekorten aan schoolleiding – regulier basisonderwijs

	regulier	vervanging	totaal	% van verb.	% van totaal	% van werkgele.
aantal scholen	2.971					
werkzaam	2.966					
werkgelegenheid	3.391					
totaal	268	158	425		100%	12,5%
- openstaand	113	55	168		40%	5,0%
- verborgen	154	102	257	100%	60%	7,6%
verborgen, intern opgevuld:	94	66	159	62%	37%	4,7%
- personeel intern	63	46	109	42%	26%	3,2%
- schoolleider in opleiding	6	4	10	4%	2%	0,3%
- personeel binnen bestuur	20	13	33	13%	8%	1,0%
- bovenschools personeel	5	2	7	3%	2%	0,2%
verborgen, extern opgevuld:	61	37	98	38%	23%	2,9%
- personeel buiten bestuur	16	8	24	9%	6%	0,7%
- zzp'er	36	24	60	23%	14%	1,8%
- anders	8	5	14	5%	3%	0,4%

Tabel 17: Reguliere tekorten aan schoolleiding – schooltype

schooltype	scholen	werkgele.	fte			% van werkgelegenheid		
			open	verb.	totaal	open	verb.	totaal
basisonderwijs	2.971	3.391	113	154	268	3,3%	4,6%	7,9%
speciaal basisonderwijs	129	175	7	11	18	3,8%	6,3%	10,1%
(voortgezet) speciaal onderwijs	119	422	20	15	35	4,7%	3,6%	8,3%
totaal	3.219	3.988	140	181	320	3,5%	4,5%	8,0%

Tabel 18: Vervangingstekorten aan schoolleiding - schooltype

schooltype	scholen	werkgele.	fte			% van werkgelegenheid		
			open	verb.	totaal	open	verb.	totaal
basisonderwijs	2.971	3.391	55	102	158	1,6%	3,0%	4,6%
speciaal basisonderwijs	129	175	1	6	7	0,6%	3,2%	3,8%
(voortgezet) speciaal onderwijs	119	422	10	14	24	2,4%	3,3%	5,7%
totaal	3.219	3.988	66	122	188	1,7%	3,1%	4,7%

Tabel 19: Totale tekorten aan schoolleiding - schooltype

schooltype	scholen	werkgele.	fte			% van werkgelegenheid		
			open	verb.	totaal	open	verb.	totaal
basisonderwijs	2.971	3.391	168	257	425	5,0%	7,6%	12,5%
speciaal basisonderwijs	129	175	8	17	24	4,3%	9,6%	13,9%
(voortgezet) speciaal onderwijs	119	422	30	29	59	7,1%	6,9%	14,0%
totaal	3.219	3.988	206	303	509	5,2%	7,6%	12,8%

3.4 Samenhang van de tekorten met achtergrondvariabelen

In dit hoofdstuk beschrijven we een beknopte regressieanalyse van het totale lerarentekort (openstaand en verborgen, regulier en vervanging) op een aantal verklarende variabelen. Bij een regressieanalyse wordt bepaald wat het verband is tussen een variabele die we proberen te verklaren (het lerarentekort) en mogelijke verklarende variabelen. Hierbij worden verbanden met alle verklarende variabelen tegelijk bekeken, in tegenstelling tot verbanden met steeds één specifieke variabele zoals in de secties hiervoor. Met een regressieanalyse kan niet bepaald worden wát oorzaak en wát gevolg is, alleen of er al dan niet een statistisch significant verband is en wat de sterkte van het verband is.

Omdat de dataverzameling op schoolniveau heeft plaatsgevonden, kunnen we aanvullende gegevens over de scholen toevoegen vanuit openbare bronnen.¹⁶ Alle voor de regressieanalyse gebruikte variabelen zijn opgenomen in Tabel 20.

Tabel 20: Achtergrondgegevens scholen

variabele	beschrijving
arbeidsmarktregio	de arbeidsmarktregio waar de school staat op basis van postcode en huisnummer
aantal scholen	het aantal scholen dat het bestuur van de school heeft
éénpitter ¹⁷	de school is onderdeel van een bestuur met maar één school (aantal scholen = 1)
denominatie	de denominatie van de school
onderwijsconcept	het onderwijsconcept van de school
schoolweging ⁺	de schoolweging zoals berekend door het CBS (tussen 19 en 41)
aantal leerlingen	het aantal leerlingen op de school
verzuimpercentage	het verzuimpercentage van de school
leerling-leraarratio ⁺	het aantal leerlingen per fte leraar
aandeel <45 ⁺	het aandeel 45-minners onder leraren, gewogen met fte
aandeel ≥60 ⁺	het aandeel 60-plussers onder leraren, gewogen met fte
aandeel vast ⁺	het aandeel vaste aanstellingen onder leraren, gewogen met fte
aandeel <0,5 ⁺	het aandeel aanstellingen leraren met omvang <0,5 fte, gewogen met fte
aandeel <0,8 ⁺	het aandeel aanstellingen leraren met omvang <0,8 fte, gewogen met fte
gemiddelde leeftijd ⁺	de gemiddelde leeftijd van leraren
uitstroompercentage	de uitstroom van leraren als percentage van de werkgelegenheid

⁺wordt alleen per 1 oktober van ieder jaar gemeten

Als observaties worden alle reguliere basisscholen gehanteerd. We nemen alleen deze scholen mee, omdat andere schooltypen niet helemaal vergelijkbaar zijn omdat zij mogelijk andere eisen stellen aan leraren (zoals een master SEN in het (v)so).

We proberen de relatieve omvang van het tekort¹⁸ ten opzichte van de werkgelegenheid (het tekortpercentage) te verklaren met een regressiemodel. Statistische pakketten kunnen vervolgens de

¹⁶ Zie https://www.duo.nl/open_onderwijsdata/databestanden.

¹⁷ Ongeveer 37% van de besturen in het po is éénpitter, maar die vertegenwoordigen ongeveer 5,6% van de scholen voor de regressieanalyse. Éénpitters komen relatief vaak voor in het (v)so en minder in het reguliere basisonderwijs. De invloed hiervan is in deze analyse dus heel beperkt.

¹⁸ We hebben ook gekeken naar het modelleren van het hebben van een tekort. Een dergelijke analyse heeft een belangrijk nadeel: informatie over de daadwerkelijke omvang wordt genegeerd. Daarmee wordt het lastiger statistisch significante verbanden te vinden. Een dergelijk model levert daarnaast voor veel minder waarnemingen een accurate voorspelling. We bespreken dat model daarom niet. Ook zijn een Heckman sample selection model en een Tobit type I model uitgevoerd om het

parameters schatten (met de OLS-schatter) zodanig dat de omvang van het tekort zo goed mogelijk benaderd wordt door een combinatie van de opgegeven variabelen. Daarnaast kan statistisch getoetst worden of een bepaalde variabele een significante bijdrage levert aan de verklaring van de omvang van het tekort.

We zijn begonnen met een model met daarin alle genoemde variabelen. Met behulp van statistische toetsen hebben we dat model uitgedund tot een model dat alleen nog statistisch significante variabelen bevat.¹⁹ Bij categorische variabelen (arbeidsmarktregio, denominatie en onderwijsconcept) wordt alleen getoetst of deze als geheel een significante bijdrage leverden. Onderwijsconcept en denominatie vielen hierbij af.

We komen vervolgens op de schattingsresultaten zoals weergegeven in Tabel 21. Het gehanteerde model verklaart ongeveer 10% van de variantie in de te verklaren variabele (het tekortpercentage). Daarmee blijft er dus ongeveer 90% van de variantie over waar dit model en de beschikbare data geen verklaring voor kunnen geven.²⁰

Tabel 21: Schattingsresultaten

variabele	waarde
arbeidsmarktregio	
Groningen ⁺	
Friesland	-0.243
Drenthe	-1.377
Regio Zwolle	1.986*
Twente	-1.626
Noord-Holland Noord	2.609**
Zaanstreek/Waterland	5.929***
Zuid-Kennemerland en IJmond	6.445***
Groot Amsterdam	6.084***
Gooi en Vechtstreek	5.299***
Flevoland	4.290***
Stedendriehoek en Noordwest Veluwe	1.217
FoodValley	2.922**
Amersfoort	3.625***
Midden-Utrecht	2.808***
Holland Rijnland	3.162***
Zuid-Holland Centraal	5.646***
Haaglanden	4.329***
Midden-Holland	2.766*
Rijnmond	4.168***
Drechtsteden	4.449***
Gorinchem	4.972***
Rivierenland	2.420**
Rijk van Nijmegen	-0.293
Midden-Gelderland	1.815
Achterhoek	-0.561
Zeeland	0.267

hebben van een tekort samen met de omvang van het tekort te schatten. Deze modellen geven echter slechtere resultaten op de verklaring van het tekort en vergelijkbare conclusies omtrent parameters en zijn daarom hieronder ook niet opgenomen.

¹⁹ Dit betekent niet dat er geen verband tussen afgevalen variabelen en het tekort kan zijn. Een verband is met de beschikbare data echter niet statistisch significant aantoonbaar.

²⁰ Variabelen als het imago van de school, de werksfeer en de kwaliteit van de schoolleiding zullen ook van invloed zijn op de tekorten. Daarvan zijn echter geen gegevens beschikbaar.

variabele	waarde
West-Brabant	1.612
Midden-Brabant	0.799
Noordoost-Brabant	1.276
Zuidoost-Brabant	1.433
Helmond-De Peel	1.026
Noord-Limburg	0.336
Midden-Limburg	1.658
Zuid-Limburg	2.169*
schoolweging	-0.938*
kwadraat van schoolweging	0.020**
verzuimpercentage	0.329***
aandeel vast	-0.087***
constante	20.844***

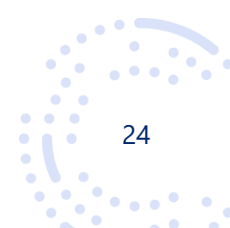
+ basiscategorie, * significant op 10%, ** significant op 5%, *** significant op 1% betrouwbaarheid

Deze tabel laat zich als volgt lezen. Neem twee scholen in gedachten die nagenoeg identiek zijn, op één kenmerk na. Het verschil in het tekortpercentage (gemeten tussen 0% en 100%) is dan zoveel hoger, of lager, als het verschil tussen de scholen, vermenigvuldigd met de geschatte parameter voor dat kenmerk. We zullen dit toelichten met een aantal voorbeelden.

Voor de categorische variabele arbeidsmarktregio dient altijd een basiswaarde gekozen te worden. De eerste waarden in de tabel zijn als basiswaarden gekozen, Groningen in dit geval. Stel bijvoorbeeld dat de scholen in het gedachtenexperiment identiek zijn, behalve dat de ene school in Groningen staat, de andere in Holland Rijnland. Dan heeft de tweede school naar verwachting een tekortpercentage dat ongeveer 3,2%-punt hoger ligt dan de eerste school. Als twee verder identieke scholen in bijvoorbeeld Groot Amsterdam en Haaglanden worden vergeleken, dan heeft de school in Groot Amsterdam een tekortpercentage dat ongeveer $6,1 - 4,3 = 1,8\%$ -punt hoger ligt dan de school in Haaglanden. Voor niet-categorische variabelen, zoals het percentage vaste aanstellingen, dient de parameter in de tabel te worden vermenigvuldigd met het verschil in de variabele. Stel bijvoorbeeld dat beide scholen uit het voorbeeld in Haaglanden staan, maar de eerste heeft een percentage vaste aanstellingen van 80% en de tweede van 85%. Dan is het tekortpercentage op de tweede school naar verwachting ongeveer 0,4%-punt ($-0.087 \times (85\% - 80\%)$) lager dan op de eerste school.

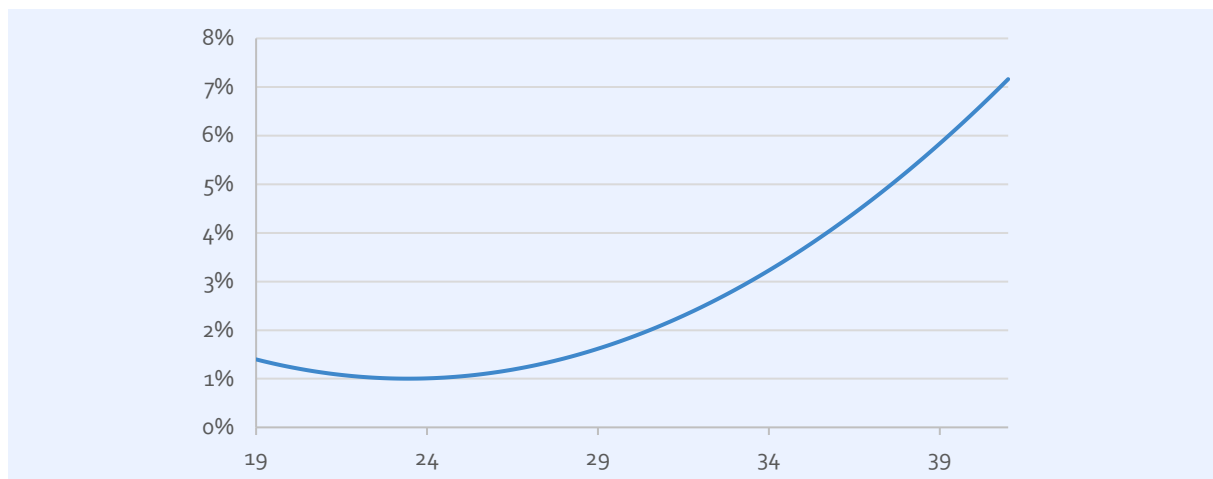
Voor schoolweging is ook de kwadratische factor opgenomen in het model (en die is ook statistisch significant). Bij het interpreteren van de invloed van schoolweging moeten daarom beide parameters tezamen worden beschouwd. Om dit mogelijk te maken hebben we Figuur 4 opgenomen.²¹ We zien nu dat als we twee identieke scholen vergelijken, de ene met een schoolweging van 24, de andere met een schoolweging van 29, dat de tweede school naar verwachting een 0,6%-punt hoger tekortpercentage heeft. Maar als we twee scholen vergelijken met schoolwegingen 29 respectievelijk 34, dan heeft de tweede school naar verwachting een 1,6%-punt hoger tekortpercentage.

²¹ Merk op dat Figuur 4 voor de leesbaarheid 12%-punt omhoog geschoven is, maar die verschuiving is irrelevant in het voorbeeld waarin alleen naar verschillen gekeken wordt.

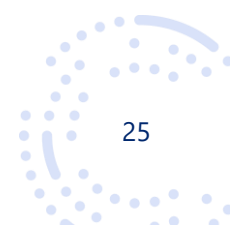
Figuur 4: Invloed van schoolweging op tekortpercentage

In Tabel 21 zijn ook sterren opgenomen. Deze geven aan of de parameter statistisch significant afwijkt van 0, en dus een statistisch significante bijdrage levert aan het verklaren van het tekortpercentage. Hierbij geldt: hoe meer sterren een parameter heeft, hoe meer betrouwbaar kunnen we zeggen dat de parameter statistisch significant is in de verklaring van het tekortpercentage.

Dankzij de aanvullende achtergrondgegevens zijn nu extra verbanden zichtbaar die in eerdere secties niet belicht zijn. Belangrijk is in dit verband echter wel op te merken dat er uit deze analyse geen één specifieke oorzaak van een tekort kan worden aangewezen. Het is juist het samenspel van de verschillende factoren en hun weging zoals opgenomen in Tabel 21 dat het lerarentekort verklaart.

- 1) Voor een schoolweging boven 24 (94,4% van de scholen) geldt dat hoe hoger de schoolweging, hoe hoger het tekort. Dat betekent dat de overgrote meerderheid van de scholen zich dus bevinden in het opgaande deel van de curve in Figuur 4 en daarmee met stijgende schoolweging progressief grotere tekorten ervaren. Scholen met een hogere schoolweging lijken over het algemeen dus lastiger leraren te kunnen vinden, wellicht omdat ze als minder aantrekkelijk worden ervaren. Mogelijkerwijs kan er ook sprake zijn van een effect de andere kant op: als er tekortenproblematiek op een school ontstaat, zou het kunnen zijn dat ouders met meer mogelijkheden "wegtrekken".
- 2) Het verzuimpercentage heeft een toenemende invloed op het tekort: als het verzuimpercentage met 1%-punt stijgt, dan stijgt het tekortpercentage met ongeveer 0,33%-punt. Daarbij merken we nogmaals op dat met de beschikbare informatie geen oorzaak en gevolg kunnen worden onderscheiden. Het zou dus kunnen dat het tekort toeneemt omdat er meer (langer) verzuim is, maar ook dat het verzuim toeneemt omdat er een hoger tekort is, en daardoor bijvoorbeeld een hogere werkdruk.
- 3) Het aandeel vaste aanstellingen heeft een afnemende relatie met het tekort. Dat wil zeggen dat wanneer het aandeel vaste aanstellingen stijgt, het tekort naar verwachting afneemt. Ook hier kan sprake zijn van verschillende mechanismen. Enerzijds zouden scholen met meer vaste aanstellingen aantrekkelijker kunnen zijn voor leraren. Anderzijds hebben scholen mogelijk meer tijdelijk personeel juist omdat ze proberen daarmee de tekorten op te lossen.

4 De 5 grote gemeenten

In de 5 grote gemeenten (Almere, Amsterdam, 's-Gravenhage, Rotterdam en Utrecht) is de tekortmeting op een paar punten anders verlopen dan in de rest van Nederland (zie sectie 2.2). De verschillen zitten niet in de gestelde vragen, maar in wie bevraagd zijn (vestigingsniveau in plaats van schoolniveau), hoe die benaderd zijn en of een controle door het schoolbestuur verplicht was. Dit hoofdstuk beschrijft daarom de resultaten van de tekortmeting in min of meer dezelfde opbouw als hoofdstuk 3.

4.1 Respons

In totaal zijn 775 vestigingen gestart met de vragenlijst. Daarvan zijn er 4 direct na de eerste vraag afgehaakt en nog 4 zijn elders in de vragenlijst gestopt. Daarmee hebben 767 van de 909 vestigingen (84,4%) de uitvraag volledig ingevuld. Bij deze vestigingen is slechts in zeer beperkte mate sprake van problemen met de invoer (zie ook bijlage B.3), zie Tabel 22. Het totaal is ont dubbeld voor vestigingen die meer dan één probleem vertoonden.

Tabel 22: Controles van de data

probleem	aanwezig	afwezig	aanwezig (%)
leerlingen gelijk aan 0	5	762	0,7%
leerling-leraarratio <1 of >35	1	766	0,1%
leerling-schoolleidingratio <1	0	767	0,0%
totaal, ont dubbeld	6	761	0,8%

Dit hoofdstuk is gebaseerd op de 761 vestigingen die de uitvraag volledig invulden en waarbij geen problemen zijn geconstateerd. Voor deze vestigingen voerden schoolbesturen in 697 gevallen (91,2%) de controle uit. Die controle was niet vrijblijvend (zie ook sectie 2.2.4), maar vestigingen waarbij de controle niet is uitgevoerd zijn toch meegenomen in dit hoofdstuk.

De respons, gemeten in aantallen vestigingen en in aantallen leerlingen op de vestigingen, is weergegeven in Tabel 23 en Tabel 24. Omdat niet duidelijk is van welke ILOCS/ULOCS respons verwacht kan worden (zie ook voetnoot 9), presenteren we de respons zowel inclusief als exclusief alle ILOCs en ULOCs. De tabel inclusief (Tabel 23) geeft waarschijnlijk een onderschatting van de respons in termen van vestigingen. De tabel exclusief (Tabel 24) geeft waarschijnlijk een overschatting van de respons in termen van aantallen vestigingen. ILOCs en ULOCs hebben formeel geen leerlingen, daarom is de respons in termen van aantallen leerlingen gelijk in beide tabellen.

Tabel 23: Respons inclusief ILOCs en ULOCs - gemeente

gemeente	vestigingen			leerlingen		
	populatie	deelgenomen	respons	populatie	deelgenomen	respons
Almere	77	68	88%	20.701	19.346	93%
Amsterdam	265	220	83%	65.221	58.326	89%
's-Gravenhage	184	167	91%	50.062	47.648	95%
Rotterdam	259	206	80%	56.913	51.943	91%
Utrecht	124	100	81%	32.579	28.528	88%
totaal	909	761	84%	225.476	205.791	91%

We zien dat de respons zeer hoog te noemen is. De respons gemeten in aantallen leerlingen is daarbij iets hoger dan de respons gemeten in vestigingen. Dat betekent dat over het algemeen de respons bij grotere vestigingen beter is dan bij kleinere vestigingen. Verder zien we dat Almere en Den Haag een hogere respons hebben dan de andere gemeenten.

Tabel 24: Respons exclusief ILOCS en ULOCs - gemeente

gemeente	vestigingen			leerlingen		
	populatie	deelgenomen	respons	populatie	deelgenomen	respons
Almere	73	66	90%	20.701	19.346	93%
Amsterdam	238	213	89%	65.221	58.326	89%
's-Gravenhage	163	156	96%	50.062	47.648	95%
Rotterdam	214	189	88%	56.913	51.943	91%
Utrecht	114	96	84%	32.579	28.528	88%
totaal	802	720	90%	225.476	205.791	91%

We hebben de respons ook in beeld gebracht naar schooltype, zie Tabel 25 en Tabel 26, respectievelijk inclusief en exclusief de ILOCs en ULOCs. We zien dat de respons in het speciaal basisonderwijs zeer hoog is en bij het (voortgezet) speciaal onderwijs wat achterblijft. In Tabel 27 zien we de respons naar schoolweging. Daaruit blijkt dat bij vestigingen met een zeer lage schoolweging de respons licht achterblijft bij de andere categorieën van schoolweging.

Tabel 25: Respons inclusief ILOCS en ULOCs - schooltype

schooltype	vestigingen			leerlingen		
	populatie	deelgenomen	respons	populatie	deelgenomen	respons
basonderwijs	773	651	84%	207.956	192.248	92%
speciaal basisonderwijs	39	38	97%	4.979	4.819	97%
(voortgezet) speciaal onderwijs	97	72	74%	12.541	8.724	70%
totaal	909	761	84%	225.476	205.791	91%

Tabel 26: Respons exclusief ILOCS en ULOCs - schooltype

schooltype	vestigingen			leerlingen		
	populatie	deelgenomen	respons	populatie	deelgenomen	respons
basonderwijs	667	611	92%	207.956	192.248	92%
speciaal basisonderwijs	38	37	97%	4.979	4.819	97%
(voortgezet) speciaal onderwijs	97	72	74%	12.541	8.724	70%
totaal	802	720	90%	225.476	205.791	91%

Tabel 27: Respons naar categorie van schoolweging (alleen regulier basisonderwijs met bekende schoolweging, exclusief ILOCs/ULOCs)

schoolweging	vestigingen			leerlingen		
	populatie	deelgenomen	respons	populatie	deelgenomen	respons
zeer laag (<23)	80	67	84%	26.692	22.135	83%
laag (23-27)	116	105	91%	43.733	41.050	94%
gemiddeld (27-33)	150	142	95%	54.845	52.515	96%
hoog (33-37)	168	150	89%	44.939	40.359	90%
zeer hoog (>37)	151	146	97%	37.159	35.601	96%
totaal	665	610	92%	207.368	191.660	92%

4.2 Tekorten aan leraren

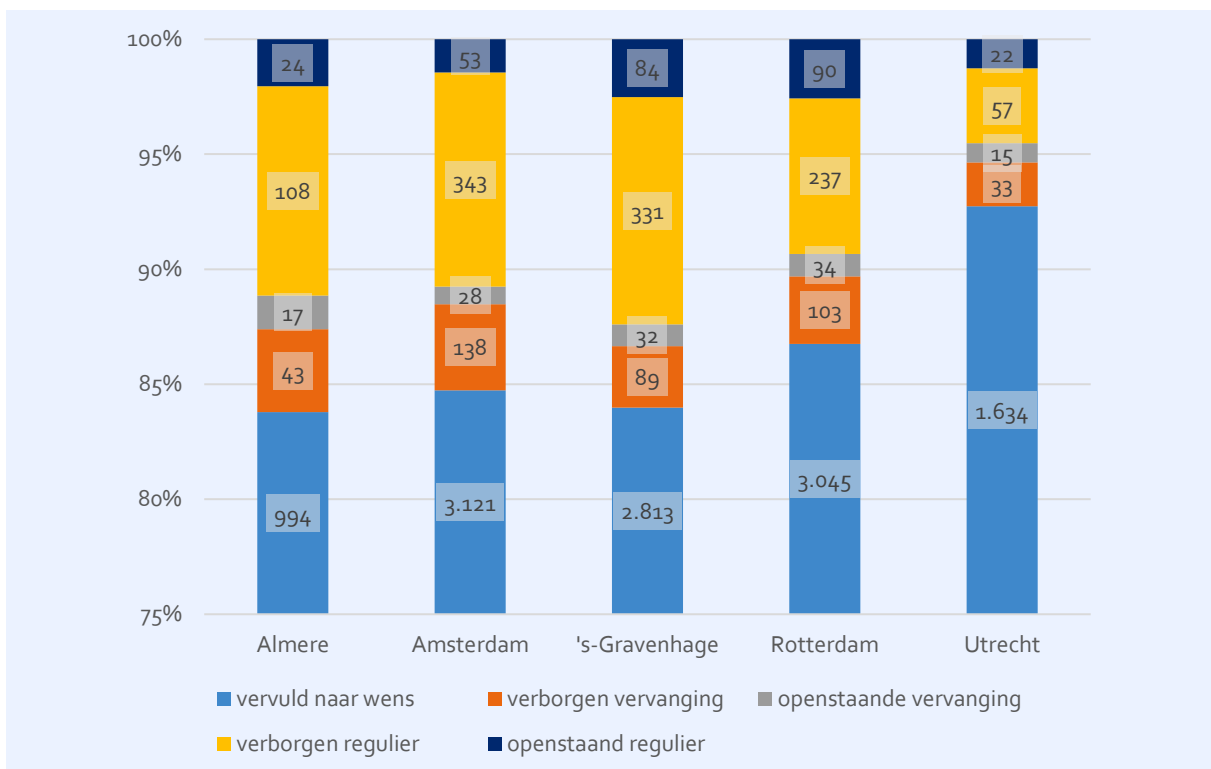
Deze sectie beschrijft de tekorten onder leraren in het reguliere basisonderwijs (met uitzondering van sectie 4.2.6). We bespreken in de volgende secties achtereenvolgens de verdeling van tekorten, openstaande en de invulling van verborgen tekorten, de uitsplitsing regulier versus vervanging, de verdeling van tekorten over stadsdelen, de tekorten uitgesplitst naar schooltype en naar categorie van schoolweging. Tot besluit van deze sectie bespreken we de tekorten naar aanleiding van het NPO en het verloop van de tekorten per gemeente over de tijd.

4.2.1 De grote gemeenten vergeleken

Allereerst geven we de naar wens vervulde fte's en de subtotaal van de gemeten tekorten weer in Figuur 5. Hierin zijn de tekorten uitgesplitst naar tekorten bij reguliere posities en bij vervanging, en tevens naar openstaande vacatures en verborgen tekorten. De onderdelen zijn weergegeven relatief ten opzichte van de totale werkgelegenheid (=werkzaam personeel + tekorten). Merk op dat de figuur bij 75% begint, om op die manier in te kunnen zoomen op de tekorten. De labels bij iedere staaf geven de omvang van het betreffende tekort aan in fte.

Het valt op dat de gemeentes erg vergelijkbaar zijn in de relatieve omvang en de verdeling van de tekorten over de verschillende categorieën. De enige afwijkende gemeente daarbij is Utrecht, waar tekorten relatief kleiner blijken. De verborgen reguliere vacatures vormen het grootste deel van de tekorten. Het totale tekort loopt op tot maximaal ongeveer 15% van de werkgelegenheid.

Figuur 5: Tekorten aan leraren - gemeente

4.2.2 De mate waarin scholen met een verschillend tekort te maken hebben

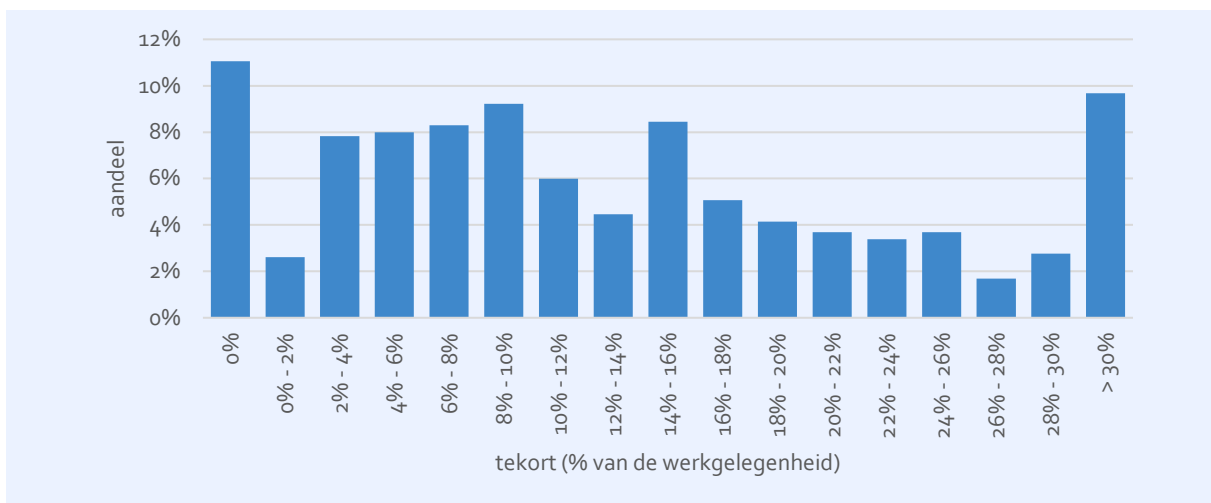
In een histogram kan worden bekeken welk deel van de vestigingen in een bepaalde tekortcategorie valt. We hebben in Figuur 6 de verdeling van het totale tekort (openstaande en verborgen tekorten,

regulier en vervanging) opgenomen. We zien bijvoorbeeld dat 11% van de vestigingen aangeven geen tekort te hebben. Ter vergelijking, buiten de G5 rapporteert 41% van de vestigingen geen tekort te hebben. Verder rapporteert 10% van de vestigingen een tekort van meer dan 30%.

Figuur 6: Verdeling van vestigingen over categorieën van tekorten aan leraren

4.2.3 De manier waarop tekorten worden ingevuld

Vestigingen hebben bij de uitvraag aangegeven of ze openstaande vacatures hadden en ook of ze verborgen tekorten hadden. Tevens hebben ze aangegeven hoe ze een verborgen tekort momenteel hebben ingevuld. In Tabel 28 tot en met Tabel 32 zijn de uitsplitsingen in fte per gemeente weergegeven (zie ook bijlage A voor een toelichting op de categorieën). Daarbij zijn ook extra kolommen opgenomen waarin het tekort wordt gerelateerd aan het totaal aantal fte verborgen tekorten, het totale tekort in fte en respectievelijk de werkgelegenheid (bij de gemeten vestigingen) in fte.

We zien bijvoorbeeld in Tabel 28 dat 77% van de verborgen tekorten in Almere intern is opgevuld en dat het totale tekort ongeveer 16% van de totale werkgelegenheid in Almere bedraagt. Utrecht wijkt op dit punt wat af van de andere gemeenten met 64% intern ingevulde verborgen tekorten. Daarnaast hebben Almere, 's-Gravenhage, Rotterdam en Utrecht een vergelijkbare verdeling van openstaande en verborgen tekorten (ongeveer 25% openstaand), en wijkt Amsterdam daarvan af, met ongeveer 14% openstaande vacatures.

Als we naar details van de invulling van verborgen tekorten kijken, zien we dat deze met name worden ingevuld met onbevoegden. De tweede belangrijkste categorie om verborgen tekorten op te lossen wordt gevormd door de zijinstroom. Utrecht wijkt af van de andere gemeenten omdat daar de invulling met name met zijinstroom gebeurt, en als tweede grootste invulling gebruik wordt gemaakt van bevoegde uitzendkrachten, op de voet gevolgd door onbevoegd intern personeel.

Tot slot zien we dat het vervangingstekort in Amsterdam ongeveer $166 / 3.683 = 4,5\%$ bedraagt. Merk op dat de tekorten in dit onderzoek uitgedrukt worden ten opzichte van de totale werkgelegenheid. Stel dat de benodigde vervanging ten gevolge van langdurig (ziekte)verzuim in Amsterdam 6% bedraagt, dan kan voor ongeveer driekwart van de vervanging in Amsterdam geen gewenste oplossing worden gevonden.

Tabel 28: Tekorten aan leraren - Almere

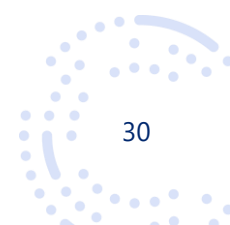
aantal vestigingen	64					
werkzaam	994					
werkgelegenheid	1.187					

	regulier	vervanging	totaal	% van verb.	% van totaal	% van werkgeel.
totaal	132	60	192		100%	16,2%
- openstaand	24	17	42		22%	3,5%
- verborgen	108	43	151	100%	78%	12,7%
verborgen, intern opgevuld	85	30	116	77%	60%	9,7%
- zijinstroom	26	7	34	22%	17%	2,8%
- bevoegd ambulant	7	4	11	7%	6%	0,9%
- onbevoegd	51	18	69	46%	36%	5,8%
- groep opgesplitst	1	1	2	2%	1%	0,2%
verborgen, extern opgevuld	23	13	35	23%	18%	3,0%
- uitzendkracht, bevoegd	7	6	13	9%	7%	1,1%
- uitzendkracht, onbevoegd	6	4	10	6%	5%	0,8%
- zzp'er	4	1	5	4%	3%	0,5%
- anders	6	1	7	5%	4%	0,6%

Tabel 29: Tekorten aan leraren - Amsterdam

aantal vestigingen	184					
werkzaam	3.121					
werkgelegenheid	3.683					

	regulier	vervanging	totaal	% van verb.	% van totaal	% van werkgeel.
totaal	396	166	562		100%	15,3%
- openstaand	53	28	81		14%	2,2%
- verborgen	343	138	481	100%	86%	13,1%
verborgen, intern opgevuld	286	102	388	81%	69%	10,5%
- zijinstroom	121	22	143	30%	25%	3,9%
- bevoegd ambulant	12	16	28	6%	5%	0,8%
- onbevoegd	147	61	209	43%	37%	5,7%
- groep opgesplitst	5	3	9	2%	2%	0,2%
verborgen, extern opgevuld	58	35	93	19%	17%	2,5%
- uitzendkracht, bevoegd	22	15	36	8%	6%	1,0%
- uitzendkracht, onbevoegd	14	12	26	5%	5%	0,7%
- zzp'er	16	8	24	5%	4%	0,6%
- anders	6	1	7	1%	1%	0,2%

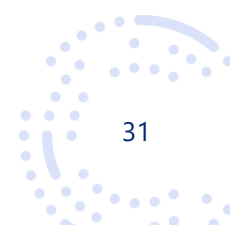

Tabel 30: Tekorten aan leraren – 's-Gravenhage

aantal vestigingen	140					
werkzaam	2.813					
werkgelegenheid	3.350					
	regulier	vervanging	totaal	% van verb.	% van totaal	% van werkgeel.
totaal	415	121	536		100%	16,0%
- openstaand	84	32	116		22%	3,5%
- verborgen	331	89	420	100%	78%	12,5%
verborgen, intern opgevuld	283	71	354	84%	66%	10,6%
- zijinstroom	109	23	132	31%	25%	3,9%
- bevoegd ambulant	24	21	45	11%	8%	1,4%
- onbevoegd	138	25	163	39%	30%	4,9%
- groep opgesplitst	12	2	14	3%	3%	0,4%
verborgen, extern opgevuld	48	18	66	16%	12%	2,0%
- uitzendkracht, bevoegd	18	7	25	6%	5%	0,7%
- uitzendkracht, onbevoegd	13	9	22	5%	4%	0,7%
- zzp'er	13	2	15	4%	3%	0,4%
- anders	3	1	4	1%	1%	0,1%

Tabel 31: Tekorten aan leraren - Rotterdam

aantal vestigingen	172					
werkzaam	3.045					
werkgelegenheid	3.510					
	regulier	vervanging	totaal	% van verb.	% van totaal	% van werkgeel.
totaal	328	137	465		100%	13,2%
- openstaand	90	34	125		27%	3,6%
- verborgen	237	103	340	100%	73%	9,7%
verborgen, intern opgevuld	204	83	287	84%	62%	8,2%
- zijinstroom	73	22	95	28%	20%	2,7%
- bevoegd ambulant	17	10	27	8%	6%	0,8%
- onbevoegd	96	42	139	41%	30%	4,0%
- groep opgesplitst	17	8	25	7%	5%	0,7%
verborgen, extern opgevuld	33	20	53	16%	11%	1,5%
- uitzendkracht, bevoegd	19	11	30	9%	7%	0,9%
- uitzendkracht, onbevoegd	8	3	11	3%	2%	0,3%
- zzp'er	3	3	6	2%	1%	0,2%
- anders	3	3	6	2%	1%	0,2%

Tabel 32: Tekorten aan leraren - Utrecht

	regulier	vervanging	totaal	% van verb.	% van totaal	% van werkgele.
aantal vestigingen	91					
werkzaam	1.634					
werkgelegenheid	1.762					
totaal	80	48	128		100%	7,3%
- openstaand	22	15	37		29%	2,1%
- verborgen	57	33	91	100%	71%	5,2%
verborgen, intern opgevuld	39	19	58	64%	45%	3,3%
- zijinstroom	22	5	27	29%	21%	1,5%
- bevoegd ambuland	6	7	13	14%	10%	0,7%
- onbevoegd	10	5	15	16%	11%	0,8%
- groep opgesplitst	2	2	4	4%	3%	0,2%
verborgen, extern opgevuld	19	14	33	36%	26%	1,9%
- uitzendkracht, bevoegd	9	6	15	17%	12%	0,9%
- uitzendkracht, onbevoegd	2	0	2	3%	2%	0,1%
- zzp'er	7	4	11	12%	9%	0,6%
- anders	0	4	4	5%	3%	0,2%

4.2.4 Tekorten aan regulier personeel versus tekorten vervanging

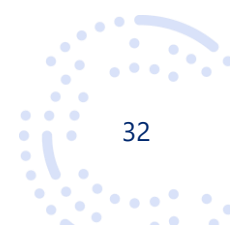
In deze sectie bekijken we het onderscheid van reguliere tekorten versus tekorten bij vervanging in meer detail. De verdeling van vestigingen over de verschillende categorieën is opgenomen in Tabel 33. We zien in die tabel dat relatief veel vestigingen met een tekort in categorie 2 (alleen reguliere tekorten) vallen. Het is uiteraard mogelijk dat een vestiging geen vervangingstekorten heeft. Categorie 4 is opvallend, maar op basis van de beschikbare gegevens kunnen we die niet buiten beschouwing laten in de analyses (zie ook de toelichting in sectie 3.2.3).

Tabel 33: Aantal vestigingen per categorie regulier versus vervanging

categorie	beschrijving	vestigingen	aandeel
1	geen tekort	72	11%
2	alleen reguliere tekorten	233	36%
3	alleen vervangingstekorten	35	5%
4	reguliere tekorten = vervangingstekorten (>0)	58	9%
5	overig	253	39%

4.2.5 Tekorten naar stadsdeel

In deze sectie tonen we in Tabel 34 tot en met Tabel 38 een andere doorsnede van de dataverzameling, namelijk naar stadsdeel per gemeente. Een stadsdeel is gelijk aan een wijk, behalve voor Den Haag en Amsterdam, waar diverse wijken zijn samengenomen om te kleine aantallen te voorkomen. De wijk van een vestiging is bepaald met behulp van een koppeling van het

vestigingsadres (postcode + huisnummer) met de gemeente-wijk-buurtdata van het CBS.²² Opvallend is met name dat tekorten erg kunnen verschillen per stadsdeel. Zo lijkt de problematiek in Almere Poort en Almere Hout twee keer zo groot als in de andere stadsdelen van Almere. In Den Haag springt het Laak eruit en in Amsterdam is de problematiek in stadsdelen Nieuw-West en Zuidoost veruit het grootste.

Tabel 34: Tekorten aan leraren - stadsdelen Almere

stadsdeel	vestigingen	werkjel.	fte			% van werkgelegenheid		
			open	verb.	totaal	open	verb.	totaal
Wijk 01 Almere Haven	7	109	0	14	14	0,0%	12,8%	12,8%
Wijk 02 Almere Stad	33	578	24	68	92	4,1%	11,8%	15,9%
Wijk 03 Almere Buiten	15	309	8	27	35	2,7%	8,7%	11,4%
Wijk 04 Almere Poort	7	151	8	35	42	5,0%	22,9%	27,9%
Wijk 05 Almere Hout	2	39	2	7	9	5,4%	17,4%	22,8%

Tabel 35: Tekorten aan leraren - stadsdelen Amsterdam

stadsdeel	vestigingen	werkjel.	fte			% van werkgelegenheid		
			open	verb.	totaal	open	verb.	totaal
Centrum	8	159	1	14	15	0,9%	8,6%	9,5%
Nieuw-West	36	812	23	148	170	2,8%	18,2%	20,9%
Noord	31	565	13	61	75	2,3%	10,9%	13,2%
Oost	31	656	24	69	93	3,7%	10,5%	14,2%
West	28	554	12	59	71	2,2%	10,7%	12,9%
Westpoort	0	0	0	0	0	-	-	-
Zuid	26	522	6	54	59	1,1%	10,3%	11,4%
Zuidoost	24	414	2	76	78	0,5%	18,4%	18,9%

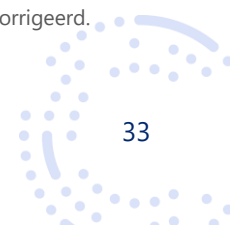
Tabel 36: Tekorten aan leraren - stadsdelen 's-Gravenhage

stadsdeel	vestigingen	werkjel.	fte			% van werkgelegenheid		
			open	verb.	totaal	open	verb.	totaal
Centrum	31	810	29	113	142	3,6%	13,9%	17,5%
Escamp	29	769	25	110	134	3,2%	14,3%	17,5%
Haagse Hout	15	292	5	34	39	1,8%	11,6%	13,4%
Laak	10	269	21	54	75	8,0%	20,0%	28,0%
Leidschenveen-Ypenburg	12	280	11	22	34	4,1%	7,9%	12,0%
Loosduinen	10	246	7	12	19	2,8%	4,9%	7,7%
Scheveningen	16	320	9	48	57	2,8%	15,0%	17,8%
Segbroek	17	365	9	28	37	2,4%	7,7%	10,1%

Tabel 37: Tekorten aan leraren - stadsdelen Rotterdam

stadsdeel	vestigingen	werkjel.	fte			% van werkgelegenheid		
			open	verb.	totaal	open	verb.	totaal
Charlois	18	411	15	47	62	3,6%	11,5%	15,2%
Delfshaven	21	469	14	33	47	3,0%	7,1%	10,1%
Feijenoord	26	509	33	80	112	6,4%	15,6%	22,1%
Hillegersberg-Schiebroek	15	337	13	28	41	3,9%	8,3%	12,2%
Hoek van Holland	3	37	1	1	2	2,7%	3,4%	6,1%
Hoogvliet	9	177	3	22	25	1,6%	12,6%	14,2%
IJsselmonde	12	309	13	40	52	4,1%	12,8%	16,9%
Kralingen-Crooswijk	14	252	10	19	29	4,0%	7,4%	11,4%

²² Hiervoor is voor 51 responderende vestigingen handmatig de postcode en het huisnummer opgezocht en gecorrigeerd.

stadsdeel	vestigingen	werkgele.	fte			% van werkgelegenheid		
			open	verb.	totaal	open	verb.	totaal
Noord	12	193	3	19	22	1,4%	10,1%	11,5%
Overschie	6	147	8	12	20	5,4%	8,2%	13,6%
Pernis	2	22	0	3	3	0,0%	14,0%	14,0%
Prins Alexander	25	471	5	24	30	1,1%	5,2%	6,3%
Rotterdam Centrum	5	120	6	9	15	5,0%	7,6%	12,5%
Rozenburg	4	57	1	2	4	2,3%	4,2%	6,5%

Tabel 38: Tekorten aan leraren - stadsdelen Utrecht

stadsdeel	vestigingen	werkgele.	fte			% van werkgelegenheid		
			open	verb.	totaal	open	verb.	totaal
Wijk 01 West	7	129	1	4	5	0,6%	3,3%	3,9%
Wijk 02 Noordwest	8	122	3	8	10	2,1%	6,4%	8,6%
Wijk 03 Overvecht	8	176	5	14	19	2,7%	8,1%	10,9%
Wijk 04 Noordoost	10	222	6	4	11	2,9%	1,9%	4,8%
Wijk 05 Oost	7	122	4	8	13	3,6%	6,7%	10,3%
Wijk 06 Binnenstad	5	56	1	6	7	1,4%	11,0%	12,4%
Wijk 07 Zuid	7	106	2	10	12	2,1%	9,3%	11,4%
Wijk 08 Zuidwest	12	250	6	14	20	2,4%	5,4%	7,8%
Wijk 09 Leidsche Rijn	13	248	5	6	11	2,0%	2,5%	4,5%
Wijk 10 Vleuten-De Meern	14	330	4	16	20	1,2%	4,9%	6,1%

4.2.6 Tekorten naar schooltype

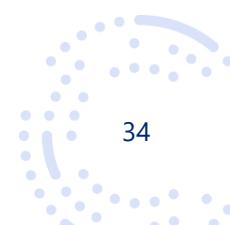
Deze sectie bespreekt in het kort de tekorten bij de verschillende schooltypen. De gegevens zijn opgenomen in Tabel 39 tot en met Tabel 41. We zien dat de reguliere tekorten bij alle schooltypen groter zijn dan de vervangingstekorten en dat de tekorten bij het speciaal basisonderwijs en het (voortgezet) speciaal onderwijs doorgaans groter zijn dan bij het reguliere basisonderwijs.

Tabel 39: Reguliere tekorten aan leraren – schooltype

schooltype	vestigingen	werkgele.	fte			% van werkgelegenheid		
			open	verb.	totaal	open	verb.	totaal
basisonderwijs	651	13.491	274	1.077	1.351	2,0%	8,0%	10,0%
speciaal basisonderwijs	38	676	30	54	83	4,4%	8,0%	12,3%
(voortgezet) speciaal onderwijs	72	1.526	64	117	180	4,2%	7,6%	11,8%
totaal	761	15.693	368	1.247	1.615	2,3%	7,9%	10,3%

Tabel 40: Vervangingstekorten aan leraren - schooltype

schooltype	vestigingen	werkgele.	fte			% van werkgelegenheid		
			open	verb.	totaal	open	verb.	totaal
basisonderwijs	651	13.491	126	406	533	0,9%	3,0%	3,9%
speciaal basisonderwijs	38	676	12	17	29	1,8%	2,5%	4,3%
(voortgezet) speciaal onderwijs	72	1.526	18	52	70	1,2%	3,4%	4,6%
totaal	761	15.693	157	475	632	1,0%	3,0%	4,0%

Tabel 41: Totale tekorten aan leraren - schooltype

schooltype	vestigingen	fte				% van werkgelegenheid		
		werkgel.	open	verb.	totaal	open	verb.	totaal
basisonderwijs	651	13.491	401	1.483	1.884	3,0%	11,0%	14,0%
speciaal basisonderwijs	38	676	42	71	112	6,1%	10,5%	16,6%
(voortgezet) speciaal onderwijs	72	1.526	82	169	251	5,4%	11,0%	16,4%
totaal	761	15.693	524	1.722	2.247	3,3%	11,0%	14,3%

4.2.7 Tekorten naar schoolweging

In Tabel 42 tot en met Tabel 44 tonen we de tekorten in het reguliere basisonderwijs naar schoolweging. Merk op dat de schoolweging niet bekend was voor 41 vestigingen in het reguliere basisonderwijs. Het gaat hier om 1 reguliere vestiging en alle ILOCs en ULOCs (respectievelijk 9 en 31). Voor die laatste twee typen kan geen schoolweging worden berekend.

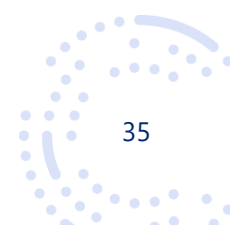
We zien in de tabellen dat zowel de reguliere als vervangingstekorten toenemen naarmate de schoolweging hoger is. De toename in de tekorten (bij toenemende schoolweging) speelt zowel bij openstaande als bij verborgen tekorten. Uitzondering hierop vormen de vestigingen met een zeer hoge schoolweging. Deze hebben een iets lager regulier tekort dan de vestigingen met hoge schoolweging. De verdeling van de tekorten over openstaand en verborgen is wel min of meer constant per categorie van schoolweging.

Tabel 42: Reguliere tekorten aan leraren - schoolweging

categorie	vestigingen	fte				% van werkgelegenheid		
		werkgel.	open	verb.	totaal	open	verb.	totaal
zeer laag (<23)	67	1.329	18	59	77	1,3%	4,5%	5,8%
laag (23-27)	105	2.417	32	115	147	1,3%	4,8%	6,1%
gemiddeld (27-33)	142	2.905	44	223	267	1,5%	7,7%	9,2%
hoog (33-37)	150	2.919	81	320	401	2,8%	11,0%	13,7%
zeer hoog (>37)	146	2.870	79	302	381	2,7%	10,5%	13,3%
totaal	610	12.440	253	1.019	1.273	2,0%	8,2%	10,2%

Tabel 43: Vervangingstekorten aan leraren – schoolweging

categorie	vestigingen	fte				% van werkgelegenheid		
		werkgel.	open	verb.	totaal	open	verb.	totaal
zeer laag (<23)	67	1.329	7	30	37	0,5%	2,3%	2,8%
laag (23-27)	105	2.417	16	52	68	0,7%	2,2%	2,8%
gemiddeld (27-33)	142	2.905	28	96	124	1,0%	3,3%	4,3%
hoog (33-37)	150	2.919	36	90	126	1,2%	3,1%	4,3%
zeer hoog (>37)	146	2.870	31	95	127	1,1%	3,3%	4,4%
totaal	610	12.440	118	364	482	0,9%	2,9%	3,9%

Tabel 44: Totale tekorten aan leraren – schoolweging

categorie	vestigingen	fte				% van werkgelegenheid		
		werkgel.	open	verb.	totaal	open	verb.	totaal
zeer laag (<23)	67	1.329	25	89	114	1,9%	6,7%	8,6%
laag (23-27)	105	2.417	48	168	215	2,0%	6,9%	8,9%
gemiddeld (27-33)	142	2.905	72	319	391	2,5%	11,0%	13,5%
hoog (33-37)	150	2.919	117	411	527	4,0%	14,1%	18,1%
zeer hoog (>37)	146	2.870	110	397	507	3,8%	13,8%	17,7%
totaal	610	12.440	371	1.384	1.755	3,0%	11,1%	14,1%

4.2.8 Invloed Nationaal Programma Onderwijs op de tekorten

Vragen over de tekorten naar aanleiding van het Nationaal Programma Onderwijs (NPO, inclusief Extra Hulp voor de Klas) zijn bij de meting met peildatum 1 oktober 2021 toegevoegd aan de uitvraag. Scholen hebben daarbij de vervulde en onvervulde fte's leraren en onderwijsondersteunend personeel op deze gelden moeten opgeven. De tekorten aan leraren in het kader van het NPO zijn weergegeven in Tabel 45.

Tabel 45: Tekorten aan leraren NPO en EHK

gemeente	fte		werkgelegenheid	tekort (%)
	vervuld	open		
Almere	37	16	53	29,9%
Amsterdam	97	40	138	29,3%
's-Gravenhage	124	38	162	23,3%
Rotterdam	155	68	223	30,5%
Utrecht	109	21	130	16,0%
totaal	523	183	706	25,9%

We zien in Tabel 45 dat gemiddeld ongeveer 26% van de werkgelegenheid naar aanleiding van het NPO niet kan worden ingevuld. Dat is fors meer dan de 11% buiten de G5 (zie sectie 3.2.7).

Als we de tekorten naar aanleiding van het NPO optellen bij de tekorten aan leraren bij reguliere posities en voor vervanging (zie sectie 4.2.3), dan ontstaan de cijfers in Tabel 46. We zien dan dat het NPO en EHK het totale tekortpercentage in alle gemeenten nog licht verhoogt. Zo gaat bijvoorbeeld Almere van 16,2% (exclusief NPO) naar 16,8% (inclusief NPO).

Tabel 46: Tekorten aan leraren exclusief en inclusief tekorten NPO en EHK

gemeente	fte regulier + vervanging				fte NPO en EHK			fte totaal			
	vervuld	open	verb.	werkgel.	vervuld	open	werkgel.	vervuld	tekort	werkgel.	tekort (%)
Almere	994	42	151	1.187	37	16	53	1.032	208	1.240	16,8%
Amsterdam	3.121	81	481	3.683	97	40	138	3.218	602	3.820	15,8%
's-Gravenhage	2.813	116	420	3.350	124	38	162	2.937	574	3.511	16,3%
Rotterdam	3.045	125	340	3.510	155	68	223	3.201	533	3.734	14,3%
Utrecht	1.634	37	91	1.762	109	21	130	1.743	149	1.892	7,9%
totaal	11.608	401	1.483	13.491	523	183	706	12.131	2.067	14.197	14,6%

Tot besluit zien we in Tabel 47 de werkgelegenheid en tekorten aan onderwijs ondersteunend personeel naar aanleiding van het NPO. We zien dan dat Rotterdam een relatief laag tekort kent, maar Utrecht juist weer een flink hoger tekort.

Tabel 47: Tekorten aan onderwijsondersteunend personeel NPO en EHK

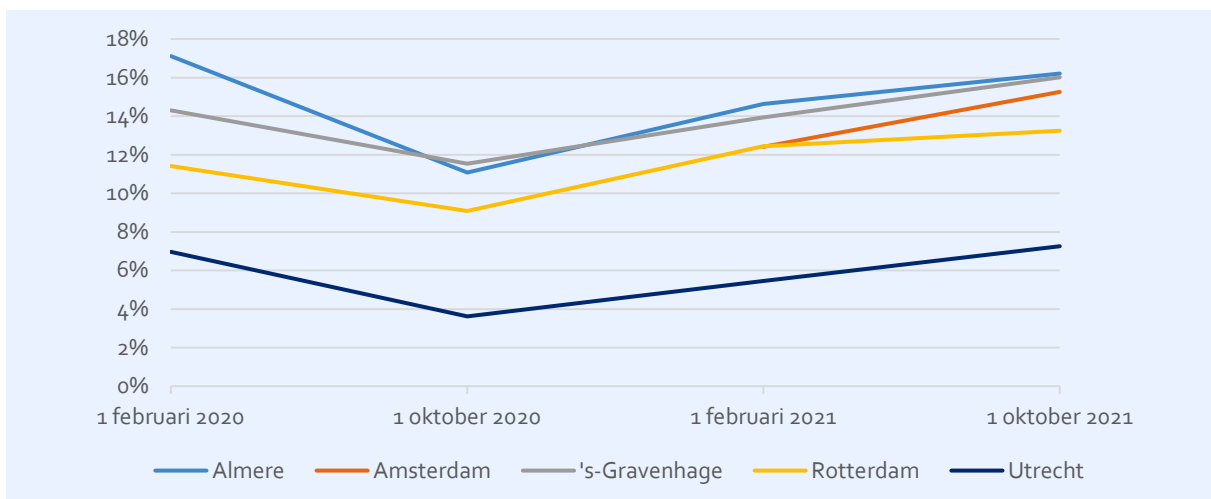
gemeente	fte		werkgelegenheid	tekort (%)
	vervuld	open		
Almere	67	18	84	20,9%
Amsterdam	185	44	230	19,3%
's-Gravenhage	165	44	209	21,2%
Rotterdam	198	32	231	14,0%
Utrecht	57	25	82	30,3%
totaal	672	163	836	19,5%

4.2.9 Tekorten aan leraren over de tijd

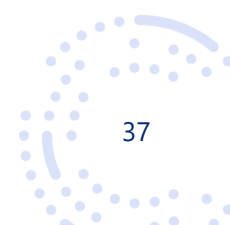
In de G5 zijn inmiddels 4 metingen verricht.²³ De lerarentekorten per gemeente en over de tijd zijn opgenomen in Figuur 7 exclusief de tekorten naar aanleiding van het NPO en in Figuur 8 inclusief de tekorten naar aanleiding van het NPO. De tekorten naar aanleiding van het NPO worden sinds de meting met peildatum 1 oktober 2021 gemeten. Vóór die peildatum zijn de figuren dus hetzelfde.

We zien dat de tekorten sinds de vorige meting (1 februari 2021) zonder uitzondering zijn gestegen. Het NPO zorgt daarbij voor een beperkte extra stijging van de relatieve tekorten. Utrecht heeft nog altijd de laagste tekorten, maar ook daar is een aanzienlijke stijging te zien (van 5,5% naar 7,9% indien we het NPO meetellen).

Figuur 7: Tekorten aan leraren over de tijd exclusief NPO

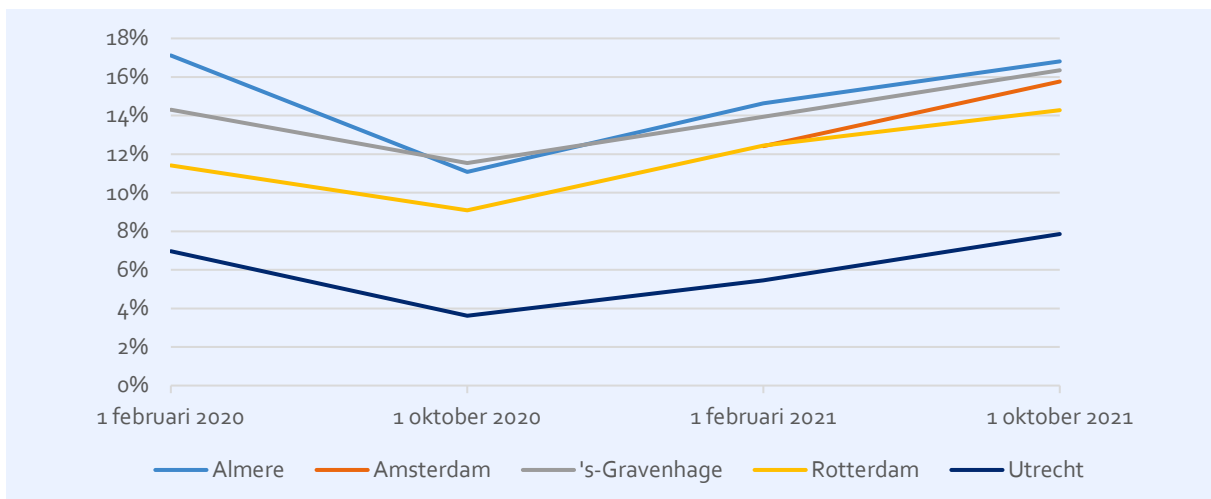

²³ Amsterdam heeft ook vóór 1 februari 2021 gegevens over de lerarentekorten verzameld. Dat is echter via een andere methodiek verlopen. De gegevens zijn daardoor niet te vergelijken met de andere gemeenten of met de onderhavige meting van de tekorten.

Figuur 8: Tekorten aan leraren over de tijd inclusief NPO

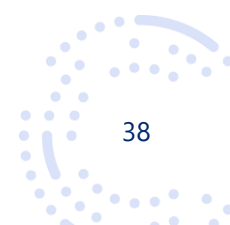

4.3 Tekorten aan schoolleiding

De tekorten aan schoolleiding in het reguliere basisonderwijs zijn opgenomen in Tabel 48 tot en met Tabel 52. We zien dat er veel verschil is tussen de gemeenten. Zo heeft Almere bijvoorbeeld een bijna twee keer zo groot tekort als Amsterdam, maar heeft Almere voornamelijk openstaande vacatures en de andere gemeenten voornamelijk verborgen tekorten. Verborgene tekorten worden in Almere, Amsterdam en 's-Gravenhage voor ongeveer 50% intern opgelost, in Rotterdam en Utrecht bedraagt dit ongeveer 70%. De tekorten aan schoolleiding laten verder geen statistisch significante correlatie zien met de tekorten aan leraren.

Tabel 48: Tekorten aan schoolleiding - Almere

aantal vestigingen	64					
werkzaam	82					
werkgelegenheid	101					
	regulier	vervanging	totaal	% van verb.	% van totaal	% van werkgeel.
totaal	11	8	19		100%	18,9%
- openstaand	7	4	11		58%	10,9%
- verborgen	4	4	8	100%	42%	8,0%
verborgen, intern opgevuld:	2	3	4	55%	23%	4,4%
- personeel intern	0	1	2	20%	9%	1,6%
- schoolleider in opleiding	0	0	0	0%	0%	0,0%
- personeel binnen bestuur	0	0	0	1%	1%	0,1%
- bovenschools personeel	2	1	3	34%	14%	2,7%
verborgen, extern opgevuld:	2	1	4	45%	19%	3,6%
- personeel buiten bestuur	0	0	0	0%	0%	0,0%
- zzp'er	2	1	4	45%	19%	3,6%
- anders	0	0	0	0%	0%	0,0%

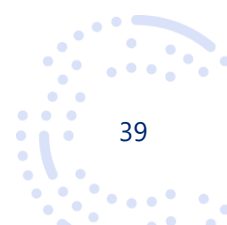

Tabel 49: Tekorten aan schoolleiding - Amsterdam

aantal vestigingen	184					
werkzaam	232					
werkgelegenheid	256					
	regulier	vervanging	totaal	% van verb.	% van totaal	% van werkge.
totaal	15	10	25		100%	9,6%
- openstaand	7	3	10		40%	3,9%
- verborgen	8	7	15	100%	60%	5,7%
verborgen, intern opgevuld:	5	2	7	47%	28%	2,7%
- personeel intern	3	1	4	26%	15%	1,5%
- schoolleider in opleiding	0	0	0	3%	2%	0,2%
- personeel binnen bestuur	1	1	2	14%	9%	0,8%
- bovenschools personeel	0	0	1	4%	2%	0,2%
verborgen, extern opgevuld:	3	5	8	53%	32%	3,0%
- personeel buiten bestuur	2	2	3	22%	13%	1,2%
- zzp'er	1	2	3	22%	13%	1,2%
- anders	0	1	1	10%	6%	0,5%

Tabel 50: Tekorten aan schoolleiding - 's-Gravenhage

aantal vestigingen	140					
werkzaam	197					
werkgelegenheid	236					
	regulier	vervanging	totaal	% van verb.	% van totaal	% van werkge.
totaal	24	15	39		100%	16,6%
- openstaand	7	6	12		32%	5,3%
- verborgen	17	10	27	100%	68%	11,3%
verborgen, intern opgevuld:	8	6	14	51%	35%	5,8%
- personeel intern	5	5	10	35%	24%	4,0%
- schoolleider in opleiding	0	0	0	0%	0%	0,0%
- personeel binnen bestuur	3	1	4	16%	11%	1,8%
- bovenschools personeel	0	0	0	0%	0%	0,0%
verborgen, extern opgevuld:	9	4	13	49%	33%	5,5%
- personeel buiten bestuur	5	3	8	30%	20%	3,4%
- zzp'er	4	1	5	18%	12%	2,0%
- anders	0	0	0	1%	1%	0,1%

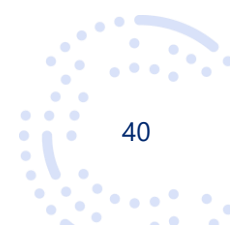
Tabel 51: Tekorten aan schoolleiding - Rotterdam

aantal vestigingen	172					
werkzaam	237					
werkgelegenheid	270					
	regulier	vervanging	totaal	% van verb.	% van totaal	% van werkgeel.
totaal	21	11	33		100%	12,2%
- openstaand	8	5	13		39%	4,8%
- verborgen	13	7	20	100%	61%	7,4%
verborgen, intern opgevuld:	9	7	16	78%	47%	5,7%
- personeel intern	5	4	9	46%	28%	3,4%
- schoolleider in opleiding	1	0	1	6%	4%	0,4%
- personeel binnen bestuur	2	1	3	15%	9%	1,1%
- bovenschools personeel	1	1	2	12%	7%	0,9%
verborgen, extern opgevuld:	4	0	4	22%	13%	1,6%
- personeel buiten bestuur	3	0	3	14%	9%	1,0%
- zzp'er	1	0	1	3%	2%	0,2%
- anders	1	0	1	5%	3%	0,4%

Tabel 52: Tekorten aan schoolleiding - Utrecht

aantal vestigingen	91					
werkzaam	99					
werkgelegenheid	113					
	regulier	vervanging	totaal	% van verb.	% van totaal	% van werkgeel.
totaal	11	3	14		100%	12,0%
- openstaand	4	1	4		30%	3,6%
- verborgen	7	2	10	100%	70%	8,4%
verborgen, intern opgevuld:	5	1	7	68%	48%	5,7%
- personeel intern	4	1	4	46%	32%	3,9%
- schoolleider in opleiding	0	0	0	0%	0%	0,0%
- personeel binnen bestuur	1	0	2	16%	11%	1,3%
- bovenschools personeel	0	1	1	6%	4%	0,5%
verborgen, extern opgevuld:	2	1	3	32%	22%	2,7%
- personeel buiten bestuur	0	0	0	4%	3%	0,4%
- zzp'er	2	1	3	27%	19%	2,3%
- anders	0	0	0	0%	0%	0,0%

Als we de tekorten uitsplitsen naar schooltype, dan ontstaan Tabel 53 tot en met Tabel 55. We zien dat, net als buiten de G5 (zie sectie 3.3), de tekorten bij het reguliere basisonderwijs doorgaans lager zijn dan de tekorten bij het speciaal basisonderwijs en het (voortgezet) speciaal onderwijs.

Tabel 53: Reguliere tekorten aan schoolleiding – schooltype

schooltype	vestigingen	fte				% van werkgelegenheid		
		werkgel.	open	verb.	totaal	open	verb.	totaal
basisonderwijs	651	976	33	49	82	3,4%	5,1%	8,4%
speciaal basisonderwijs	38	57	2	4	6	3,5%	7,6%	11,1%
(voortgezet) speciaal onderwijs	72	122	4	7	11	3,5%	5,9%	9,4%
totaal	761	1.155	39	61	100	3,4%	5,3%	8,7%

Tabel 54: Vervangingstekorten aan schoolleiding - schooltype

schooltype	vestigingen	fte				% van werkgelegenheid		
		werkgel.	open	verb.	totaal	open	verb.	totaal
basisonderwijs	651	976	18	30	47	1,8%	3,0%	4,8%
speciaal basisonderwijs	38	57	2	3	5	3,5%	5,7%	9,2%
(voortgezet) speciaal onderwijs	72	122	1	4	5	1,2%	3,0%	4,1%
totaal	761	1.155	21	36	57	1,8%	3,1%	5,0%

Tabel 55: Totale tekorten aan schoolleiding - schooltype

schooltype	vestigingen	fte				% van werkgelegenheid		
		werkgel.	open	verb.	totaal	open	verb.	totaal
basisonderwijs	651	976	50	79	129	5,2%	8,1%	13,3%
speciaal basisonderwijs	38	57	4	8	12	7,1%	13,3%	20,4%
(voortgezet) speciaal onderwijs	72	122	6	11	16	4,6%	8,9%	13,5%
totaal	761	1.155	60	97	157	5,2%	8,4%	13,6%

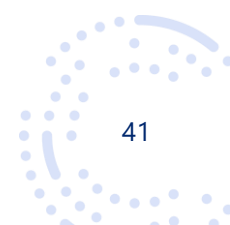
4.4 Samenhang van de tekorten met achtergrondvariabelen

Voor de dataverzameling in de G5 hebben we ook een regressieanalyse uitgevoerd. Zie voor een toelichting op de werkwijze en de beschikbare achtergrondvariabelen sectie 0. Omdat de meting in de G5 al vaker is uitgevoerd, kunnen we die metingen ook meenemen in de regressieanalyse, waarbij we wel corrigeren voor het gemiddelde niveau van iedere meting. De resultaten van de regressieanalyse zijn opgenomen in Tabel 56. Het gehanteerde model verklaart ongeveer 28% van de variantie in de te verklaren variabele (het tekortpercentage).

We zien allereerst dat het gemiddelde niveau van tekorten per 1 oktober 2021 significant hoger is dan per 1 februari 2020. Dit zien we voor de meeste gemeenten ook terug in Figuur 7. De gemeenten laten onderling nog vergelijkbare verhoudingen zien als in het rapport over de personeelstekorten per peildatum 1 februari 2021.²⁴ Utrecht heeft daarbij significant lagere tekorten dan Almere. Verder hebben de denominaties "algemeen bijzonder" en "islamitisch", de schoolweging, de leerling-leraarratio en de gemiddelde leeftijd van leraren een vergelijkbare invloed als in het voorgaande rapport. Zo heeft bijvoorbeeld een vestiging met denominatie "islamitisch" naar verwachting ongeveer een 15%-punt hoger tekort dan een vergelijkbare vestiging met denominatie "openbaar"²⁵ en leidt een verschil in schoolweging van 2 punten naar verwachting tot ongeveer een 1%-punt hoger tekort.

²⁴ (Adriaens, Elshout, & Elshout, Personeelstekorten primair onderwijs in de G5 - peildatum 1 februari 2021, 2021)

²⁵ Dit is een opvallend verschil met dezelfde analyse buiten de G5 (sectie 0).

Nieuw is echter de aanwijzing die we vinden voor de invloed van het aantal leerlingen, het verzuimpercentage, het aandeel vaste aanstellingen, het aandeel van aanstellingen kleiner dan 0,5 fte en het uitstroompercentage. Zo hebben grotere vestigingen naar verwachting een iets lager tekort en hebben vestigingen met een hoger verzuim ook een hoger tekort. Merk hierbij nogmaals op dat de beschikbare data geen aanleiding geven voor het duiden van oorzaak en gevolg.

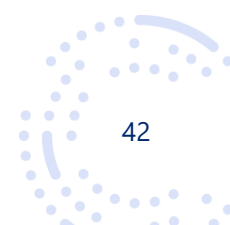
We zien ook dat het hebben van een groter aandeel vaste aanstellingen naar verwachting samenhangt met een lager tekort. Als het aandeel vaste aanstellingen 1%-punt stijgt, dan neemt het tekort met ongeveer 0,15%-punt af.²⁶ Daarnaast geldt hoe hoger het aandeel kleine aanstellingen, hoe lager naar verwachting het tekort is. Mogelijk zijn die kleine aanstellingen er om de tekorten op te vullen. Het uitstroompercentage laat verder een positief verband zien (een hoger uitstroompercentage leidt tot een hoger tekort). Mogelijk is sprake van een hoger tekort juist omdat de uitstroom hoger is.

Tabel 56: Schattingsresultaten

variabele	waarde
peildatum	
1 februari 2020 ⁺	
1 oktober 2020	-2.291***
1 februari 2021	-0.275
1 oktober 2021	1.704**
gemeente	
Almere ⁺	
Amsterdam	-3.407***
's-Gravenhage	-1.072
Rotterdam	-3.401***
Utrecht	-5.771***
denominatie	
openbaar ⁺	
rooms-katholiek	-0.309
protestants-christelijk	-0.561
algemeen bijzonder	4.380***
gereformeerd	-1.327
samenwerking	-1.118
antroposofisch	1.555
islamitisch	15.067***
overig	-0.918
schoolweging	
aantal leerlingen	0.538***
verzuimpercentage	-0.005***
leerling-leraarratio	0.298***
aandeel vast	0.851***
aandeel <0.5	-0.177***
aandeel <0.5	-0.152***
gemiddelde leeftijd leraren	-0.118*
uitstroompercentage	0.118*
constante	0.042**
	-6.721

+ basiscategorie, * significant op 10%, ** significant op 5%, *** significant op 1% betrouwbaarheid

²⁶ Merk ten overvloede op dat de regressieanalyse geen antwoord geeft wat oorzaak en wat gevolg is. Zie daarnaast ook de kanttekening die we in sectie 0 bij deze variabele hebben geplaatst.

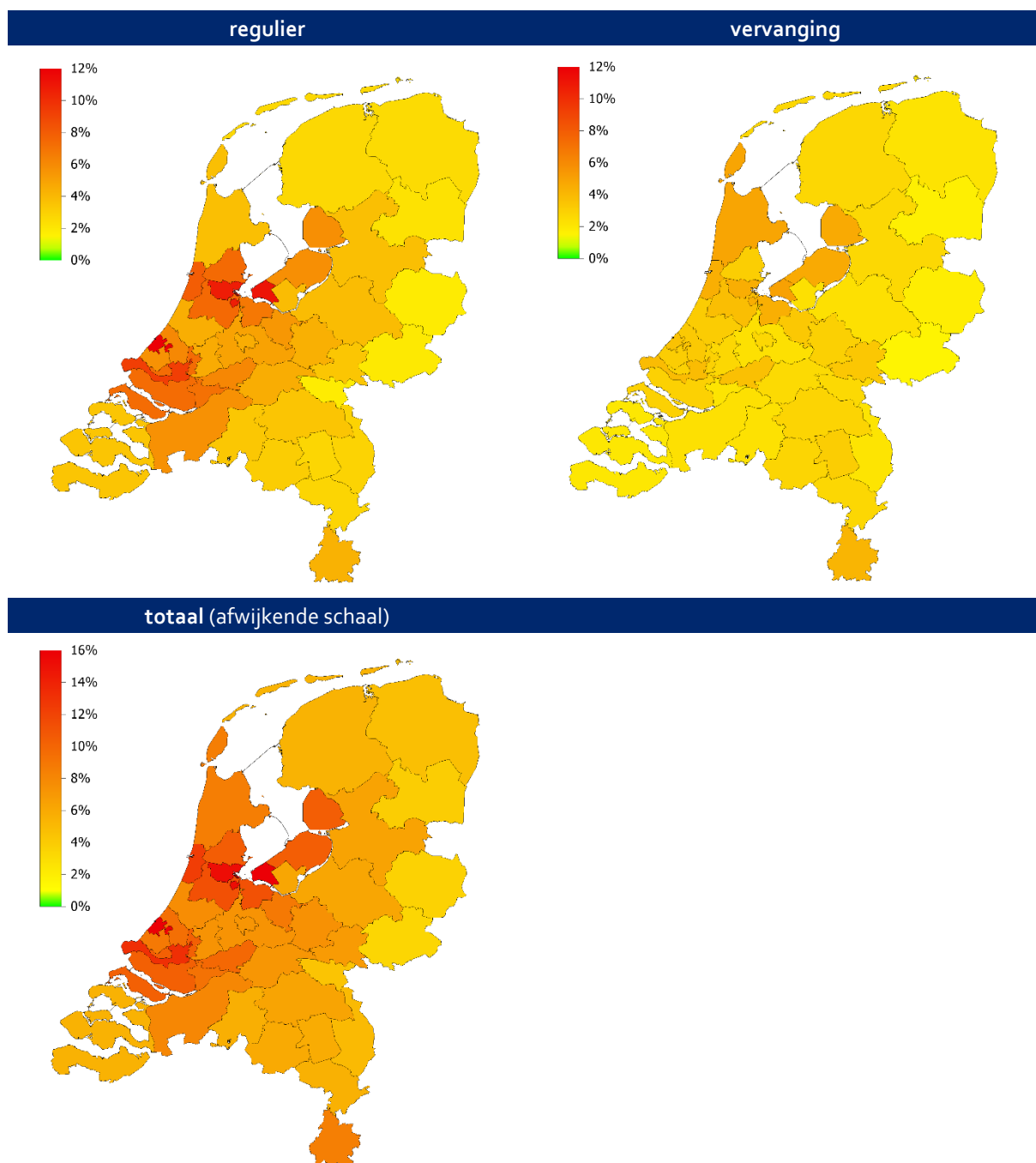

5 Landelijke tekorten

5.1 Leraren

In hoofdstukken 3 en 4 zijn respectievelijk de tekorten buiten de G5 en binnen de G5 aan bod gekomen. Allereerst combineren we in Figuur 9 de gegevens buiten en binnen de G5 in een regionaal overzicht. We zien dat Almere, Amsterdam, 's-Gravenhage en Rotterdam de hoogste totale tekorten van Nederland kennen. Utrecht kent tekorten die vergelijkbaar zijn met de omliggende arbeidsmarktregio Midden-Utrecht. We zien ook dat de regionale spreiding van vervangingstekorten veel uniformer is.

Figuur 9: Regionale verdeling van lerarentekorten inclusief de G5

Zoals eerder is toegelicht zijn de gegevens buiten en binnen de G5 apart beschreven vanwege de verschillen in methodiek tussen de twee dataverzamelingen (zie ook sectie 2.2). In dit hoofdstuk combineren we beide resultaten en maken we een inschatting van de landelijke tekorten inclusief de G5. Daarbij doen we wel een belangrijke aanname, namelijk dat er zowel binnen als buiten de G5 geen sprake is van responsbias (zie sectie 2.3.3).

Om tot een inschatting van de landelijke tekorten te komen, combineren we de gegevens van de tekorten (Tabel 8 tot en met Tabel 10 en Tabel 39 tot en met Tabel 41) met arbeidsmarktgegevens over de werkende leraren.²⁷ We kunnen met behulp van het werkende aantal fte²⁸ en de tekortpercentages een inschatting maken van de werkgelegenheid,²⁹ zie Tabel 57.³⁰ We splitsen daarbij uit naar schooltype omdat de verschillende schooltypen verschillende problematiek en personeelseisen kennen.

Tabel 57: Schatting werkgelegenheid in fte (afgerond op honderdtallen)

schooltype	werkend 2020		tekort % 2021		werkgelegenheid 2021		
	buiten G5	binnen G5	buiten G5	binnen G5	buiten G5	binnen G5	landelijk
basisonderwijs	64.833	11.787	7,5%	14,0%	70.100	13.700	83.800
speciaal basisonderwijs	3.488	529	11,4%	16,6%	3.900	600	4.500
(voort.) spec. onderwijs	8.638	1.644	9,9%	16,4%	9.600	2.000	11.600
totaal	76.959	13.961	8,0%	14,3%	83.600	16.300	99.900

Met behulp van de schatting van de werkgelegenheid in fte kunnen we de tekortpercentages van Tabel 8 tot en met Tabel 10 en Tabel 39 tot en met Tabel 41 omrekenen tot een schatting van de tekorten in fte. Dit gebeurt in Tabel 58. Tot slot kunnen we de schatting van de totale tekorten in fte omrekenen tot een schatting van de landelijke tekortpercentages door deze te delen door de werkgelegenheid, zie Tabel 59.

Tabel 58: Schatting tekorten (open plus verborgen) in fte binnen en buiten de G5 (afgerond op honderdtallen)

schooltype	regulier			vervanging			totaal		
	buiten	binnen	landelijk	buiten	binnen	landelijk	buiten	binnen	landelijk
basisonderwijs	3.200	1.400	4.600	2.100	500	2.600	5.300	1.900	7.200
speciaal basisonderwijs	300	100	400	200	0	200	500	100	600
(voort.) spec. onderwijs	700	200	900	300	100	400	1.000	300	1.300
totaal	4.200	1.700	5.900	2.600	600	3.200	6.800	2.300	9.100

Tabel 59: Schatting landelijke tekortpercentages

schooltype	regulier	vervanging	totaal
basisonderwijs	5,5%	3,1%	8,6%
speciaal basisonderwijs	8,9%	4,4%	13,3%
(voortgezet) speciaal onderwijs	7,8%	3,4%	11,2%
totaal	5,9%	3,2%	9,1%

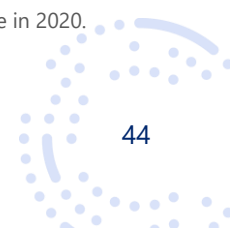
We komen tot een landelijk regulier tekort aan leraren van 5,9%, een vervangingstekort aan leraren van 3,2% en een totaal landelijk tekort in het primair onderwijs van 9,1% of ongeveer 9.100 fte. De tekorten in het speciaal basisonderwijs en in het (voortgezet) speciaal onderwijs zijn met ongeveer 13% en 11% respectievelijk een stuk hoger dan in het reguliere basisonderwijs. Merk op dat de tekorten in dit onderzoek uitgedrukt worden ten opzichte van de totale werkgelegenheid. Stel dat de benodigde vervanging ten gevolge van langdurig (ziekte)verzuim landelijk 6% bedraagt, dan kan voor ongeveer de helft van de vervanging geen gewenste oplossing worden gevonden.

²⁷ (Adriaens, Fontein, & de Vos, 2021)

²⁸ De gegevens met peildatum 1 oktober 2020 zijn hierbij de meest recent beschikbare gegevens.

²⁹ De formule is: werkgelegenheid = werkend / (1 – tekortpercentage).

³⁰ De leerlingpopulatie in 2021 is volgens tabel 2 van referentieraming 2021 (OCW, 2021) nagenoeg gelijk aan die in 2020.

5.2 Schoolleiding

Een vergelijkbare berekening als in sectie 5.1 in Tabel 57 tot en met Tabel 59 is uitgevoerd voor leraren, voeren we in deze sectie ook uit voor schoolleiding. We combineren daarvoor de gegevens van de tekorten (Tabel 17 tot en met Tabel 19 en Tabel 53 tot en met Tabel 55) met arbeidsmarktgegevens over de werkende schoolleiding.³¹ We komen dan tot een inschatting van de werkgelegenheid voor schoolleiding in Tabel 60. Met behulp van de gemeten tekortpercentages is dit om te rekenen naar landelijke tekorten in fte (Tabel 61).

Merk daarbij op dat we afronden op tientallen in plaats van honderdtallen zoals in sectie 5.1 is gedaan. Dit is noodzakelijk om te voorkomen dat, vanwege de kleine aantallen, een groot aantal cellen wordt afgerond naar 0, terwijl er wel degelijk sprake is van een tekort. Het minder afronden dient dus niet te worden geïnterpreteerd als extra nauwkeurigheid ten opzichte van de tekorten voor leraren in Tabel 58.³² We zien dat het landelijke tekort aan schoolleiding ongeveer 1.100 fte bedraagt. Tot slot zien we in Tabel 59 dat dit zich vertaalt naar een landelijk gemiddeld tekort aan schoolleiding van ongeveer 12,9%.³³

Tabel 60: Schatting werkgelegenheid in fte (afgerond op tientallen)

schooltype	werkend 2020		tekort % 2021		werkgelegenheid 2021		
	buiten G5	binnen G5	buiten G5	binnen G5	buiten G5	binnen G5	landelijk
basisonderwijs	5.207	930	12,5%	13,3%	5.950	1.070	7.020
speciaal basisonderwijs	267	41	13,9%	20,4%	310	50	360
(voort.) spec. onderwijs	602	133	14,0%	13,5%	700	150	850
totaal	6.076	1.104	12,8%	13,6%	6.960	1.270	8.230

Tabel 61: Schatting tekorten (open plus verborgen) in fte binnen en buiten de G5 (afgerond op tientallen)

schooltype	regulier			vervanging			totaal		
	buiten	binnen	landelijk	buiten	binnen	landelijk	buiten	binnen	landelijk
basisonderwijs	470	90	560	280	50	330	750	140	890
speciaal basisonderwijs	30	10	40	10	0	10	40	10	50
(voort.) spec. onderwijs	60	10	70	40	10	50	100	20	120
totaal	560	110	670	330	60	390	890	170	1.060

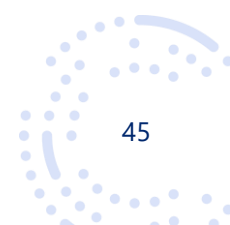
Tabel 62: Schatting landelijke tekortpercentages

schooltype	regulier	vervanging	totaal
basisonderwijs	8,0%	4,7%	12,7%
speciaal basisonderwijs	11,1%	2,8%	13,9%
(voortgezet) speciaal onderwijs	8,2%	5,9%	14,1%
totaal	8,1%	4,7%	12,9%

³¹ (Adriaens, Fontein, & de Vos, 2021)

³² De nauwkeurigheid van de schatting van het landelijke tekort is voor schoolleiding zelfs wat lager dan voor leraren omdat de tekorten onder schoolleiding een hogere variantie laten zien.

³³ Het totale landelijke tekort in het (voortgezet) speciaal onderwijs (14,1%) lijkt hoger dan de tekorten buiten en binnen de G5 afzonderlijk (14,0% respectievelijk 13,5%). Dit wordt veroorzaakt door de zeer kleine aantallen en de tussentijdse afrondingen op tientallen.

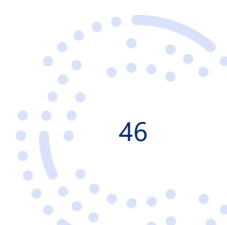
Bibliografie

Adriaens, H., Elshout, M., & Elshout, S. (2021). *Personeelstekorten primair onderwijs - landelijke verkenning*. Tilburg: Centerdata.

Adriaens, H., Elshout, M., & Elshout, S. (2021). *Personeelstekorten primair onderwijs in de G5 - peildatum 1 februari 2021*. Tilburg: Centerdata.

Adriaens, H., Fontein, P., & de Vos, K. (2021). *De toekomstige arbeidsmarkt voor onderwijspersoneel po, vo en mbo 2021-2031*. Tilburg: Centerdata.

OCW. (2021). *Referentieraming 2021*. Den Haag: OCW.

A Inhoud van de uitvraag

In de uitvraag komen verschillende onderwerpen aan bod: algemene gegevens, vacatures leraren, vervangingen (langer dan 6 weken) leraren, vacatures schoolleiding, vervangingen (langer dan 6 weken) schoolleiding en personele inzet naar aanleiding van het Nationaal Programma Onderwijs (NPO) en de subsidie Extra Hulp in de Klas (EHK). Onder 'schoolleiding' valt het personeel in de A- en D-schalen volgens de cao, dus de directeuren en adjunct-directeuren.

Specifiek worden de volgende algemene gegevens uitgevraagd:

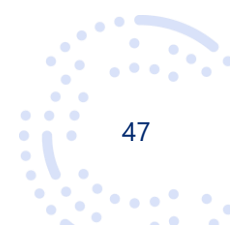
- Onderwijsvorm / onderwijsconcept
- Aantal leerlingen per 1 oktober 2021
- Aantal werkzame leraren in fte per 1 oktober 2021
- Omvang schoolleiding in fte per 1 oktober 2021
- Ziekteverzuimpercentage totale team tussen 1 oktober 2020 en 1 oktober 2021
- Uitstroom leraren in fte tussen 1 februari 2021 en 1 oktober 2021
- Uitstroom schoolleiding in fte tussen 1 februari 2021 en 1 oktober 2021

Vervolgens worden openstaande en verborgen vacatures en vervangingen in beeld gebracht. Alle antwoorden worden in aantal fte ingevuld, waarbij decimalen ingevuld kunnen worden. Verborgen vacatures zijn vacatures waarvoor een alternatieve oplossing is gevonden omdat er bijvoorbeeld geen bevoegde leraar beschikbaar was. Daarbij gaat het bij lerarentekorten om de volgende categorieën:

- Verborgen vacatures / vervangingen (alternatief én ongewenst opgelost) - invulling intern:
 - zijinstromer / verkorte deeltijder ongewenst zelfstandig voor de groep
 - bevoegd ambulante leerkracht/schoolleider/intern begeleider/vakleerkracht voor de groep
 - onbevoegd voor de groep
 - groep opgesplitst
- Verborgen vacatures / vervangingen (alternatief én ongewenst opgelost) – invulling extern:
 - uitzendkrachten/detachering bevoegd
 - uitzendkrachten/detachering onbevoegd
 - ZZP-er
 - anders ingevuld

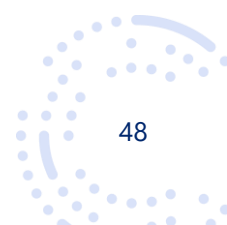
Bij verborgen schoolleidingstekorten gaat het om de volgende categorieën:

- Verborgen vacatures / vervangingen (alternatief én ongewenst opgelost) - invulling intern:
 - waarneming door intern personeel binnen de school
 - ongewenste zelfstandige invulling door schoolleider in opleiding
 - waarneming door intern ingeleend personeel: geen personeel van de eigen school, wel binnen het schoolbestuur
 - waarneming door bovenschoolse schoolleider
- Verborgen vacatures / vervangingen (alternatief én ongewenst opgelost) – invulling extern:
 - waarneming door extern ingeleend personeel
 - waarneming door ZZP-er
 - anders ingevuld

Tot slot worden openstaande en vervulde vacatures op basis van NPO-gelden en de EHK-subsidie uitgevraagd. Voor zowel leraren als onderwijsondersteunend personeel wordt gevraagd naar het aantal werkende fte's en het aantal fte's openstaande vacatures.

B Wijzigingen ten opzichte van voorgaande metingen

In deze meting zijn enkele wijzigingen doorgevoerd ten opzichte van de voorgaande metingen. Deze bespreken we hieronder. Ten behoeve van de vergelijkbaarheid van de metingen over de tijd zijn de wijzigingen tot een minimum beperkt.

B.1 Controles door besturen

In de metingen in februari 2021 en juni 2021 konden scholen zelf de uitvraag invullen en versturen. Besturen ontvingen enkel een terugkoppeling met de data, maar konden deze niet meer aanpassen. De begeleidingscommissie voor de G5-meting heeft besloten dat dit niet wenselijk is: de uitvraag moet nog steeds worden ingevuld door scholen, maar besturen moeten de mogelijkheid krijgen om de gegevens vervolgens te controleren, eventueel aan te passen en vervolgens definitief te versturen. De uitvraag is hierop aangepast (zie ook sectie 2.2.4). Daarnaast is het overzicht op de persoonlijke pagina aangepast, zodat besturen per school kunnen zien welke school klaar is voor deze controle. Schoolbesturen kunnen dan zelf voor die scholen de uitvraag openen om de controle uit te voeren en de vragenlijst definitief te versturen. Als de controle niet is uitgevoerd bij het sluiten van het veldwerk, maar de school wel alle gegevens heeft ingevuld, dan worden de antwoorden van de scholen alsnog meegenomen in de resultaten.

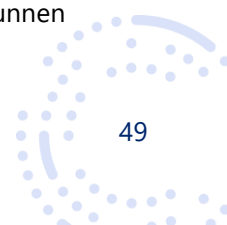
B.2 Uitbreiding uitvraag

De uitvraag is recent op drie punten uitgebreid:

- 1) Bij verborgen vacatures en vervangingen van schoolleiding die intern zijn opgelost is de categorie "waarneming door bovenschoolse schoolleider" toegevoegd. Deze categorie is in de verkenning in juni 2021 op verzoek van OCW en de begeleidingscommissie G5 toegevoegd ten opzichte van eerdere metingen.
- 2) Om te controleren of zich geen grote problemen voordoen in de landelijke meting op schoolniveau, is – net als in de landelijke verkenning in juni 2021 – in de uitvraag voor scholen buiten de G5 (zie ook sectie 2.2.1) een vraag toegevoegd waarbij men kan aangeven voor welke vestigingen de uitvraag niet kan worden ingevuld. Deze vraag wordt aan het einde van de uitvraag gesteld, waarbij men ofwel kan aangeven dat de uitvraag voor alle vestigingen ingevuld kon worden ofwel kan aanvinken voor welke vestiging(en) dit niet mogelijk was. Er kan daarbij ook een toelichting gegeven worden. Zo kan achteraf bekeken worden hoeveel scholen problemen hebben ondervonden bij het invullen van de gegevens op schoolniveau en of het daarbij enkel om ULOCs/ILOCs gaat of ook om andere vestigingen
- 3) Aan het einde van de uitvraag zijn vragen toegevoegd over openstaande en vervulde vacatures op basis van NPO-gelden en de EHK-subsidie. Om dubbeltellingen te voorkomen, wordt in de uitvraag gevraagd om deze gegevens enkel aan het einde van de vragenlijst in te vullen en niet mee te tellen bij het werkzame aantal leraren en de openstaande vacatures. Deze vragen zijn vanaf de meting met peildatum 1 oktober 2021 op verzoek van OCW en de begeleidingscommissie toegevoegd.

B.3 Kwaliteitscontroles op de data

De data bieden weinig concrete aanknopingspunten om deze te controleren of corrigeren. Er is immers geen andere gegevensbron om de door de scholen ingevoerde tekorten mee te kunnen

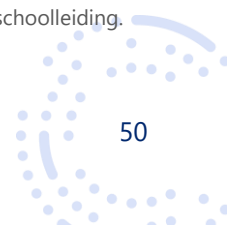
vergelijken. Ingrepen op de data moeten daarom met zeer grote terughoudendheid worden uitgevoerd. Correcties worden daarom niet uitgevoerd (tenzij de school zelf aan de helpdesk heeft aangegeven dat gegevens incorrect zijn ingevuld) en slechts zeer beperkt worden gegevens afgekeurd aan de hand van de volgende drie criteria. De dataproblemen die onderliggend zijn aan de criteria zijn in deze meting aan het licht gekomen en waren in eerdere metingen niet of nauwelijks aanwezig.³⁴

- 1) Het aantal leerlingen dat de school heeft opgegeven is gelijk aan 0.
- 2) De leerling-leraarratio wordt in dit onderzoek gedefinieerd als het aantal leerlingen dat de school heeft opgegeven gedeeld door de werkgelegenheid op de school, die gelijk is aan het aantal fte werkzame leraren plus alle tekorten. We stellen de grenzen aan deze ratio ruim op minimaal 1 en maximaal 35 leerlingen per fte werkgelegenheid leraren.³⁵ We houden hierdoor rekening met de grote verscheidenheid die binnen het onderwijs mogelijk is, van kleinschalige instellingen in het speciaal (basis)onderwijs tot iets grootschaligere instellingen in het basisonderwijs.
- 3) De leerling-schoolleidingratio wordt op een vergelijkbare manier gedefinieerd als de leerling-leraarratio. Voor deze ratio hanteren we geen bovengrens. We hebben de ondergrens op de waarde 1 gezet.³⁶

³⁴ Om een over de tijd consistente behandeling van de data te hanteren zijn de controles met terugwerkende kracht ook toegepast op de gegevens met peildatum 1 februari 2021.

³⁵ De gemiddelde ratio van scholen met een ratio kleiner dan 1 of groter dan 35 bedraagt respectievelijk 0,4 en 111 leerlingen per fte werkgelegenheid leraren.

³⁶ De gemiddelde ratio van scholen met een ratio kleiner dan 1 bedraagt 0,9 leerlingen per fte werkgelegenheid schoolleiding.

C Reacties bevraging op schoolniveau

Buiten de G5 worden scholen bevraged op schoolniveau. Om te controleren of zich geen problemen voordoen bij het invullen van de uitvraag op dat niveau, zijn aanvullende vragen gesteld (zie ook sectie 2.2.1). De scholen kregen daarbij een lijst gepresenteerd met hun vestigingen. Die lijst is aangeleverd door DUO. De scholen hebben per vestiging aangegeven of ze een probleem hadden om die mee te nemen bij de beantwoording van de uitvraag. DUO heeft ook per vestiging het kenmerk regulier, ILOC of ULOC en het aantal leerlingen meegegeven. Reguliere vestigingen met 0 leerlingen zijn daarbij als "opgeheven" gecodeerd.

Van de 3.219 scholen hebben 3.209 scholen aangegeven of ze problemen hadden met het invullen van de vragenlijst voor het totaal van hun vestigingen. Slechts 120 scholen (3,7%) geven aan niet alle vestigingen te hebben kunnen meenemen bij het invullen. In Tabel 63 is een uitsplitsing te zien van deze 120 scholen naar het aantal vestigingen dat zij niet konden invullen. We zien dat het overgrote deel van de scholen (101 van 120) slechts voor een enkele vestiging problemen ervaarde.³⁷

Tabel 63: Scholen met problemen bij het invullen van de vragenlijst

categorie	aantal	percentage
geen probleem	3.089	96,0%
probleem bij 1 vestiging	101	3,1%
probleem bij 2 vestigingen	8	0,2%
probleem bij 3 vestigingen of meer	11	0,3%
nonrespons	10	0,3%
totaal	3.219	100%

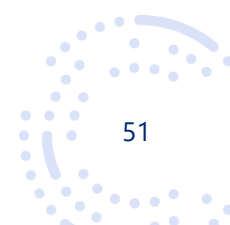
Het gaat bij de 120 scholen om 157 vestigingen (van in totaal 3.746 vestigingen, 4,2%) waarvoor de uitvraag een probleem opleverde. De uitsplitsing naar type vestiging is opgenomen in Tabel 64.

Tabel 64: Vestigingen met probleem bij het invullen van de vragenlijst

categorie	aantal	percentage
geen probleem	3.589	95,8%
reguliere vestiging	55	1,5%
ILOC	18	0,5%
ULOC	73	1,9%
opgeheven	11	0,3%
totaal	3.746	100%

We zien in Tabel 64 dat 11 vestigingen met problemen bekend zijn als opgeheven. Een probleem bij het invullen voor die vestigingen is dan ook logisch. Van de overige 146 vestigingen met problemen, spelen er 91 (62,3%) bij ILOCs en ULOCs. Merk daarbij op dat er respectievelijk 3.395 reguliere vestigingen, 196 ILOCs en 132 ULOCs in de data zitten. Dat betekent dus dat het invullen voor 1,6% van de reguliere vestigingen, voor 9,2% van de ILOCs en voor 55,3% van de ULOCs een probleem vormde.

³⁷ Twee scholen geven aan de vragenlijst voor geen enkele vestiging te hebben kunnen invullen. Het gaat daarbij in totaal om 7 vestigingen. Ze hebben de vragenlijst echter volledig ingevuld en geen enkele opmerking achtergelaten bij de open antwoorden. Mogelijk hebben deze scholen de vraag niet begrepen.

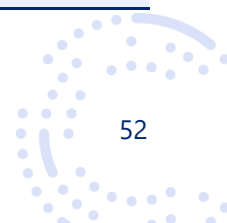

D Arbeidsmarktregioïndeling

nr	naam	nr	naam
1	Groningen	21	Haaglanden
2	Friesland	22	Midden-Holland
3	Drenthe	23	's-Gravenhage
4	Regio Zwolle	24	Rijnmond
5	Twente	25	Drechtsteden
6	Noord-Holland Noord	26	Gorinchem
7	Zaanstreek/Waterland	27	Rotterdam
8	Zuid-Kennemerland en IJmond	28	Rivierenland
9	Groot Amsterdam	29	Rijk van Nijmegen
10	Gooi en Vechtstreek	30	Midden-Gelderland
11	Amsterdam	31	Achterhoek
12	Flevoland	32	Zeeland
13	Almere	33	West-Brabant
14	Stedendriehoek en Noordwest-Veluwe	34	Midden-Brabant
15	FoodValley	35	Noordoost-Brabant
16	Amersfoort	36	Zuidoost-Brabant
17	Midden-Utrecht	37	Helmond-De Peel
18	Utrecht	38	Noord-Limburg
19	Holland Rijnland	39	Midden-Limburg
20	Zuid-Holland Centraal	40	Zuid-Limburg

Centerdata

Postbus 90153
5000 LE Tilburg

+31 (0)13 206 3500
info@centerdata.nl

www.centerdata.nl